

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

 http://republika.pl/niva_bielastok/
niva_bielastok@pozta.onet.pl
niva_bielastok@skrzynka.pl

№ 35 (2416) Год XLVII

Беласток 1 верасня 2002 г.

Цана 2,00 зл.

Беларусь на раздарожжы

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

14 жніўня 2002 года для Беларусі, магчыма, ужо стала паваротным пунктам калі не яе гісторыі, то, па меншай меры, яе палітыкі. Гэтым днём у расійскай сталіцы адбылася сустрэча двух прэзідэнтаў — Уладзіміра Пуціна і Аляксандра Лукашэнкі.

Палітычныя аглядальнікі напярэдадні сустрэчы меркавалі, чым стане яна ў працяглых ужо каторы год інтэграцыйных гульнях, як трапна ахрысціла працэс стварэння Саюза Беларусі і Расіі беларуская дэмакратычная апазіцыя. Пасля вядомых выказванняў расійскага прэзідэнта аб неабходнасці „раздзялення мух і катлет” большасць аналітыкаў сыходзілася на думцы, што жнівеньская перамовы будуть, хутчэй за ёсё, насыць характар своеасаблівага прымірэння. Меркавалася, што аказаны на Пуціна ўплыў з боку некаторых прыхільнікаў Лукашэнкі ў Расіі дасць станоўчы для беларускага кіраўніка вынік. Пуцін будзе далей працягваць дагэтуль не зусім зразумелую пазіцыю Расійскай Федэрацыі да свайго саюзніка. Але ёсё адбылося на суперак меркавання палітолагаў.

Першую нечаканасць прынесла адтэрміноўка візу. Аляксандр Лукашэнка, пакуль з-за невядомых прычын, істотна скараціў сваё прыбыванне ў Москву, выліцеўшы туды не 13, а 14 жніўня. Сапраўдныя чыннікі такой адтэрміноўкі, напэўна, стануць вядомыя праз некалькі гадоў, таму не варта зараз асабліва засяроджаць на іх увагу рознымі здагадкамі. Тым больш, што найцікавейшыя падзеі адбыліся пад вечар таго дня.

Сустрэча абодвух прэзідэнтаў цягнулася каля трох гадзін і мела назму рабочай. Ніякіх „лёсавызначальных” дакументаў падпісаны не было. Разам з тым, з прайшоўшай потым прэс-канферэнцыі стала вядома аўспробе кардынальнага вырашэння праблемы „саюзнага будаўніцтва”.

Уладзімір Пуцін, па ёсім відаць, вырашыў давесці да канца выказаную ў чэрвені думку. І трэба адзначыць — гэта яму бліскуча ўдалося. Самым лепшым шляхам аўяднання ён бачыць па-просту ўваходжанне Беларусі ў склад Расіі. Канешне, ёсць яшчэ варыянт стварэння нечага накшталт Еўрасаюза, але гэта задавальняе расійскі бок у меншай ступені. Пазіцыю расійскага прэзідэнта зразумець няцяжка, калі відаць палітычную сітуацыю, у яку трапіла Беларусь пад кіраўніцтвам Аляксандра Лукашэнкі. Нават не кранаочы эканамічны і дэмографічны фактары дзвюх краін — эканоміка Беларусі гэта 3% расійскай, а 10 млн. беларусаў гэта каля 7% расіян — не трэба асаблівай працы,

[працяг ↗ 2]

З надзеяй на дапамогу

Аляксей МАРОЗ

Многа вернікаў прыбыло сёлета на Святую Гару Грабарку памаліцца ў дзень Праабражэння Гасподняга. Сярод пешаходных паломніцтваў самым вялікім было паломніцтва з Беластоку — 1 300 асоб. Багаслужбы ў саслужэнні епіскаў і свяшчэннікаў розных епархій узначальваў мітропаліт Варшаўскі і ўсія Польшчы Сава.

Вернікі сталі прыбываць на гару ўжо раніцай у нядзелью, 18 жніўня. Тады святавалася прыбыццё на Грабарку Іверской іконы Божай Маці. Ад самай раніцы вернікі стаялі ў чарзе, каб прылажыцца да Іверской іконы. Штораз прыбываў новыя паломнікі, якія тройчы абыходзілі царкву св. Марыі і Магдаліны — многія на каленях, прыносячы гэтым ахвяру Богу.

Ля калодзежа з ручайком, што знаходзіцца побач гары, вернікі абмывали святой водой галаву, руکі і стомленыя ад вандроўкі ногі. Праціралі хворыя месцы хустачкамі і пакідалі іх каля ручайка.

Святары што і раз асвячалі крыжы, якія вернікі ставілі ззаду храма. Гэтыя крыжы прынеслі людзі з падзякай Богу за дапамогу і з просьбамі да Господа. Асвячаныя крыжы рознай велічыні ўкупвалі яны непадалёк царквы. Вакол храма вырас лес крыжоў, прынесеных паломнікамі на святое месца. Сёлета многія пешаходныя паломніцтвы прыйшлі ўжо ў суботу. Падрыхтаванае ім было гарачае харчаванне. Малодшыя начавалі ў палатках, старэйшыя ў манастырскіх будынках. Арганізаваныя пешаходныя паломніцтвы прыбылі, між іншым, з Гайнаўкі, Бельскі, Сямятыч, Саколкі. Былі і аўтобусныя паломніцтвы.

Беластоцкую пілігримку ўзначальвалі паломнікі, якія неслі велізарныя

крыжы. Адзін — ад беласточан, другі — ад праваслаўных вайскоўцаў. За імі неслі меньшыя крыжы, далей ішлі свяшчэннікі з вернікамі. Беластоцкія паломнікі начавалі ў Трасцянцы, Чыжах, Саках і Мілейчычах. Вечарам і раніцай прымалі яны ўдзел у багаслужэннях. Калі цяжка было ў адной вёсцы сарганизаваць начлег усім паломнікам, дык развозілі іх на аўтобусах па суседніх вёсках. Моладзь начавала ў палатках, якія за паломнікамі падвойлі грузавыя машины.

Юстына Міткевіч, Паўліна Семянюк і Кася Федасюк з беластоцкага паломніцтва паходзіць са Студзянак каля Василькава. З іх вёскі ішло пятнаццаць асоб. Самымі цяжкімі былі два першыя дні, калі трэба было прыйті наўгадаўжайшыя адрэзкі. Аднак на Гару дайшлі без мазалёў. Дзяўчата ішлі, каб памаліцца, так як і маленькая дзяўчынка, можа двухгадовая, якую ў час паломніцтва везлі ў калясцы бацькі. У Студзянках толькі бабулі і дзядулі яшчэ гавораць па-беларуску. Бацькі дзяўчат і яны самі размаўляюць ужо толькі на польскай мове.

Я паломнічуа пяты раз. Сёлета ішла, каб падзякаваць Господу за тое, што дапамог здаць мне экзамены на атэстат сталасці і ўступіны экзамены ўышэйшую навучальную ўстанову. Прашу, каб Бог блаславіў на наступны год, — заяўляе выпускніца Гайнаўскага белліцэя Марта Сямяцкая, неўзабаве студэнтка беларускай філалогіі Універсітэта ў Беластоку. Прыйшла яна з Гайнаўкі паломніцтвам. Звыш 340 паломнікаў з Гайнаўкі трэйні ішлі на Святу Гару.

Найбольшае ўражанне выклікае сам уваход на Святую Гару, — кажа Марта. — Адзін хлопец нёс такую ах-

[працяг ↗ 3]

Зоны

☞ 4

Цалкам рэальная і жывая аднак мяжы, якія алюстроўваюць зону ўплываў Раманавых, Габсбургай і Гогенцолернаў. Найхутчэй інтэграваліся зоны Раманавых і Гогенцолернаў па прычыне перасялення на захад пасля вайны насељніцтва выхаванага ў расійскай піхалагічнай прасторы. Галіччына і „Прывіслінскі край” дасканала захоўваюць свае адметнасці.

Насценны фашизм?

☞ 4

На трох суседніх блёках майго мікрапаёна, з боку вуліцы Антанюкоўскай, з'явіліся намаляваныя шпраем, агромністымі літарамі, лозунгі: „Jude raus” (з зоркай Давіда на шыбеніцы), „Rudolf Hess 17.VIII”, „Krew i honor”. Не першыя гэта „інцыдэнты” ў Беластоку і у Польшчы.

Настаўніцтва —

любімы занятак

☞ 8

Запамятала вечаровыя канцэрты ў дому Кулікоўскіх. Сядала за рапаиль і акампанівала сябру Мірку (Міраслаў Кулікоўскі ёсць сёння вядомым скрыпачом). Іх супольнае музыцираванне было незвычайнім. Ужо тады прымекцілі, што Тэрэза праяўляе здольнасці ў чытанні нотнага запісу. Вучылася ігры на фартэпіяна ў расіянкі Сузаны Лыжкевіч.

На паўвостраве Афон

☞ 9

У балгарскі Заграфай манастырь ішлі мы спачатку па сцяжынцы каля мора, а пасля па добрай дарозе ўверх. Манастыр заходзіцца далёка ад мора і таму многія грэчаскія паломнікі не рашаюцца наведваць яго. Балгарскія манахі прынялі нас вельмі сардечна і цепла.

Піянерскае падарожжа

☞ 10

Па дарозе ў Дзівін, які з'яўляецца нашай мэтай, фактычна трапляем у вёску Бельск, якую насяляе каля 1 000 жыхароў. У наваколлі Бельск называюць „вёскай баптыстаў” таму, што звыш траціны насељніцтва складаюць члены гэтага веравызнання.

Каго ўшаноўвае помнік?

☞ 11

Перад будынкам Павятовай камендатуры паліції ў Гайнаўцы стаіць высокі абеліск з вялікім надпісам „CZEŚĆ ICH PAMIĘCI”. Вакол помніка чысціня і парадак, стаяць букеты кветак. Аднак на абеліску няма франтальнай табліцы, а пра тое, што такая калісь там была, сведчаць дзіры ад шрубаў. Нідзе няма згадкі, што справа ва ўшанаванні „абаронцаў народнай улады”.

Беларусь — беларусы

Расія — Беларусь: хто каму вінен?

22 жніўня ў Раубічах А. Лукашэнка заявіў, што з ягоных падлікай Расія „вінна” Беларусі каля мільярда долараў. „Па ўсіх праграмах, па ўсёй дапамозе, якую мы аказываем расійцам, а расійцы нам, розніца атрымліваеца прыкладна мільярд долараў на карысць Расіі” — паведаміў беларускі лідэр журналістам. На якім грунце „вырасла” гэта лічба, мы пачікаўліся ў некаторых экспертаў, што даследуюць беларуска-расійская эканамічныя дачыненні.

Паводле А. Лукашэнкі, „складнікаў” у гэтае лічбы (1 млрд. долараў) дастаткова. Да прыкладу, ён паведаміў, што дэкларацыі расійскага боку наконт ільготных коштав на газ перабольшаныя: з словаў лідэра краіны, ільготы распаўсюджваюца толькі на 10 млрд. кубаметраў газу, якія пастаўляюць „Газпрам”. Астатнія ж шэсць з паловаю млрд. кубаметраў пастаўляюць іншыя структуры, па рынковых коштах.

У той жа час Беларусь дае ўсім расійским кампаніям права адноўльковых коштав на транзіт газу праз сваю тэрыторыю. З цверджання кіраўніка дзяржавы, транзіт праз Беларусь абыходзіцца Расіі ўтрай танней, чым праз Украіну. Паводле А. Лукашэнкі, ёсьць яшчэ шмат „пытаць”, у якіх беларусы аказываюць падтрымку расійцам: для прыкладу, „абарона, мяжа, мытні і шмат якія іншыя мерапрыемствы”. У выпадку, калі Расія зноў уздымае кошты на газ для Беларусі, ёй давядзеца за ўсё гэта „плаціць” — заявіў беларускі прэзідэнт.

Між тым, афіцыйна прызнаная сёння запазычанасць Беларусі перад Расіяй за энерганосьбіты складае каля 300 млн. долараў — паведаміў Радыё „Рацыя” намеснік старшыні Аб’яднанай грамадзянскай партыі Яраслаў Раманчук. Акрамя

таго, маецца таксама пазыка перад расійскім урадам і Цэнтральным банкам Расіі, якія выдалі крэдыт ураду і Нацыянальнаму банку Беларусі: яна складае каля 150 млн. долараў.

Яраслаў Раманчук: — Як Лукашэнка лічыць? Якія абавязкі маюць расійскія прадпрыемствы перад беларускімі — гэта асобная лічба, што афіцыйна не фігуруе ў стасунках паміж дзяржавамі. Відавочна, Лукашэнка палітычны сюды яшчэ 200 млн. долараў ПДВ (інакш VAT), які, мабыць, Расія павінна кампенсаваць беларускаму бюджэту. Але таксама дамоўленасці па гэтым няма яшчэ. Мабыць, ён палітычны таксама, колькі каштует арэнда зямлі для расійскіх ваенных базаў на тэрыторыі Беларусі. Але падкрэсліваю, што на паперы дакументальная пацверджаных гэтых лічбаў нідзе няма. Пра гэта ніхто ніколі не вёў перамоваў і не было падпісаны ніводнага пагаднення. Тому на сёння дакументальны баланс такі, што Беларусь з'яўляеца дзбітом Расіі, не плаціць за энерганосьбіты.

Свой погляд на ситуацію таксама выказаў намеснік старшыні АГП Аляксандр Дабравольскі.

Аляксандр Дабравольскі: — У нарынкавай эканоміцы, якая цяпер ёсьць у Беларусі, немагчыма нічога падлічыць, колькі што каштует і колькі хто каму павінен. Тому што няма рэальных цэнаў, няма рэальных разлікаў. І наагул: паколькі Лукашэнка стварыў такую сістэму, што ўсе займаюцца „прыпіскамі”, то нават няма рэальнай інфармацыі, што аddyваеца ў эканоміцы. У тым ліку няма інфармацыі і пра тое, што мы вінны Расіі і што — яна нам...

Радыё „Рацыя”, 26.08.2002 г.

Беларусь на раздарожжы

[1 ♂ працяг]

каб усведоміць вялікую розніцу ў аўтарытэтах на міжнароднай арэне Расіі і Беларусі. Калі Расійская Федэрацыя пад кіраваннем Пушына зрабіла вялікія крокі насыстрач сусветным патрабаванням да дэмакраты і свабоднага рынку, то беларускія кіраўніцтва пайшло шляхам напружання адносін як з многімі бліжэйшымі суседзямі, так і з упльвоўымі міжнароднымі арганізацыямі, абраўшы палітыку самаізоляцыі і недапушчэння рынковых реформаў. У выніку зараз з Расіяй пачынаюць сапраўды лічыцца, а не баяцца, як калісці баяліся Савецкага Саюза. Беларусь у той жа час усё больш паўставала як дзяржава, на якую немагчыма ўзлічнічаць шляхам пераговораў і кансультаций (дастатковая згадаць сітуацыю з дыпламатычнай місіяй АБСЕ ў Мінску). Ужо не аднойчы як ўсходнія, так і амерыканскія палітыкі праслі расійскае кіраўніцтва паўпльваць на незаворлівага з імі кіраўніка беларускай дзяржавы дзеля хоць нейкага выпраўлення сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі. Тым самым Захад дэмантраваў свою згоду на поўнае падпаданне Беларусі ў зону расійскіх інтарэсаў. Вынік палітыкі Лукашэнкі на знешнепалітычным напрамку не прымусіў сябе чакаць. Адпаведна прапанове Пушына, у май будучага года мусіць прайсці расійска-беларускі реферэндум аб аб’яднанні ў адну краіну на аснове Канстытуцыі Расіі, з пачатку 2004 г. расійскі рубель — адзіны плацёжны сродак як у Расіі, так і ў Беларусі, у той жа год — выбары адзінага прэзідэнта.

Канешне, ёсьць яшчэ варыянт Еўрасаюза, але тады ні аб якой агульной дзяржаве размовы ісці не можа. Асабліва зважаючы на адрознасць эканомік.

Такія прапановы „выбліг глебу” з-пад ног беларускага кіраўніка. Цяпер ён вымушаны з двух зол выбіраць меншае. Уваход Беларусі ў склад Расіі стаўць крыж на яго палітычным жыцці, а пераход на незалежніцкую рыторыку выставіць яго працягункам расійска-беларускага аб’яднання, што таксама амаль скасоўвае станоўчыя для Лукашэнкі вынікі шматгадовых „інтэграцыйных” намаганняў.

Сышоўшы з трапа самалёта ў Мінску беларускі прэзідэнт катэгарычна заявіў, што сувэрэнітэт ён не аддаець. Аб каштоўнасці дзяржавай незалежнасці раптам загула праўрадавая прэса. Але з боку старонняга назіральніка гэта ўжо падаецца смешным, бо надта хуткае ваганне інтарэсаў учараших заўзятых інтэгратарапаў. Праўда, дзякуючы гэтаму ваганню яскрава прайвілася асноўная мэта такой інтэграцыі — спроба аднаўлення неаднозначнага Савецкага Саюза, у выніку чаго Аляксандр Лукашэнка становіўся б кіраўніком аб’яднанай дзяржавы, кіруючы як Беларуссю, так і Расіяй.

Што будзе далей, дакладна пакуль прагназаваць цяжка, інтэграцыйныя гульні яшчэ не скончаны. Але некаторыя зруші ў праясненні намераў ёсць. Па-першое, незалежніцкая дэмакратычная апазіція ўжо заявила аб неабходнасці адстаўкі сэнняшняга беларускага прэзідэнта. Тым самым яна сама пачала выходзіць са стану паслявыбарнай дэпрэсіі. Але, па-другое, для людзей у Беларусі пастаўлена рубам пытанне: што лепей на білжэйшы час — заставацца ў сувэрэнным лукашэнкаўскім аўтарытарызме альбо пераходзіць пад адносна дэмакратычны, але чужия парадкі?

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

Адкрытым тэкстам

У пошуках дурняў

Раз-пораз гляджу беларускае тэлебачанне, у прыватнасці, навіны. Выразна адсочваеца тэма прыцягнення замежных інвестыцый.

Вось правіцель настаўляе паслоў, якія прадстаўляюць Беларусь у ёўрапейскіх краінах. Вы не павінны займацца глобальнай палітыкай, а павінны шукаць інвестыцыі для краіны, — такі сэнс яго прамовы.

У кадры — прэм’ер-міністр. Расказвае журналістам, што ўрад не справіўся з планам па прыцягненні інвестыцый на дадзены момант, але да канца года абавязкова выпраўіць становішча.

А спраўная кабета з экрана выдае сакрэт тактыкі прыцягнення замежнага інвестара — неабходна заманіць ад-

наго багатага інвестара, гэтым стварыць прэцэдэнт, а за ім прыйдуць другія (як авечкі за баранам).

Наўныйя людзі, каго яны хочуць абдурыць у век Інтэрнэт! Калі краіна кіруеца дэкрэтам аднаго, да таго ж непрадоказальнага, чалавека, толькі дурнь будзе ўкладваць гроши і распачынаць справу ў такай краіне. А багатых дурняў у прыродзе не існуе. Тому не марнуйце, таварыши, часу і сродкаў у пошуках дурняў, а будуйце нармальную дзяржаву, і да вас самі прыйдуць разумныя і багатыя людзі са сваімі пранавамі і капиталамі.

Мікола ШАФАРЭНКА
„Народная Воля”,
№168 ад 24.08.2002 г.

21 жніўня 2002 года на 63 годзе жыцця
памёр **Сяргей ГРЫНЯВІЦКІ** — фатограф, шматгадовы
супрацоўнік нашай рэдакцыі.
Словы шчырага спачування сям’і Нябожчыка з прычыны
напаткаўшага іх гора выказае рэдакцыйны калектыў „Нівы”.

Кіраўніку Гайнаўскай тэлекамунікацыі Пятру КАНДРАЦЮКОУ
словы шчырага спачування
з прычыны напаткаўшага Яго гора — **смерці Маці**
— выказаюць сябры з Клуба радных Беларускага народна-
выбарчага камітэта і Павятовага аддзела БГКТ у Гайнаўцы.

Гістарычны партрэт ВКЛ

У Мінску працуе выставка „Гістарычны партрэт Вялікага княства Літоўскага XVI-XVIII стагоддзяў”. Яна адкрыта ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры. У экспазіцыі прадстаўлена больш за 50 твораў партрэтнага жывапісу са збораў Нацыянальнага музея гісторыі і культуры, Нацыянальнага мастацкага музея, Музея беларускага Палесся (Пінск, Брэсцкая вобласць) і Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея.

На выставе можна пабачыць партрэты прадстаўнікоў старажытнай беларускай магнатэрый. Большасць палотнаў ніколі раней не выстаўляліся, а некаторыя партрэты вядомыя па эпрадукцыях рэд-

Марат ГАРАВЫ
„Звязда”, 24.08.2002 г.

Пра Дамейку — па-польску і па-беларуску

Камітэт гісторыі навукі і тэхнікі Польскай Акадэміі навук і Таварыства польскай культуры Лідчыны выдалі ў Варшаве книгу „Ігнацій Дамейка”.

Яе аўтары Ядвіга Гарбоўская і Кшыштоф Якубоўскі расказваюць пра вучобу нашага земляка ў Шчучыні і Вільні, яго дзеянасць у таварыствах філаматаў і філарэтаў і вымушаным пераезде ў Жыбураўшчыну (каля Дзятлава) і Заполле пад Лідай, дзе ён працаваў у маёнтках дзядзькі. Значнае месца ў книзе адведзена бліску-

чай кар’еры Ігнація Дамейкі на амерыканскім кантыненце. Там ураджэнец Мядзведкі (паблізу Міра) стаў сусветна вядомым вучоным і атрымаў годнасць нацыянальнага героя Чылі.

Кніга выдадзена на польскай і беларускай мовах, змяшчае цікавыя ілюстрацыі, вытрымкі з дзённікаў і лістоў знакамітага вучонага і з іншых краін.

Алесь ЖАЛКОЎСКІ
„Биржа информации”,
№ 236 ад 22.08.2002 г.

Адзін з „кварталу” Грабаркі.

Каля крыніцы.

Горад Грабарка

Падаўся я ў нядзелью, пад Спаса, на Грабарку поездам. З Беластока народу ехала няшмат. У Бельску ў маё купэ прысёлі трох жанчыны. Калі поезд крануўся, адна з іх перахрысцілася па-ўсходняму. Азірнулася на яе суседка — і таксама перахрысцілася. Тутэйшы народ стрыманы ў выяўленні сваёй рэлігійнасці, але пры нагодзе такога свята!.. Но для маіх спадарожніц падарожжа на Грабарку з’яўляецца такой жа падзеяй, як у мусульман паломніцтва ў Мекку. Яны ж дзеля гэтага селі на поезд, каб скарыстаць свае пенсіянэрскія льготы на аднаразовы ў год праезд чыгункай. Прыйдзе на гадзе панаракалі, што пенсіянерам забіраюць льготы і павышаюць аплаты...

— Павышаюць, не пытаючы нас! — абуруліся.

Гэта не зусім праўда, бо ж раз на чатыры гады пытаюць ва ўсіх, хто працягаваў чатыры гады мае не пытаць...

Грабарка на Спаса становіцца горадам, у якім і крэмль, і City, і barrios. Была і стаянка на агароджаным палетку: 5 злотаў за легкавушку і 10 за аўтобус.

У царкве адбывалася служба, многія вернікі стаялі навонкі храма, а іншыя, у тым ліку і мае спадарожніцы, сядзелі на схіле гары на подсцілках. Каля манастыра і побач каменны агароджы быў ларкі з краёвымі рэлігійнымі выданнямі. Далей, за крыніцай, мана什кі з-за ўсходняй мяжы прадавалі свае іконы, кнігі і іншыя прадметы культавага характару. Прапанавалася шмат магнітафонных касет і кампактных дыскай з рэлігійнай музыкай.

Далей, у „бізнесавым квартале”, над якім лунала благовоние печанага мяса, стаялі не толькі мабільныя сталовыя, але і шмат іншых крамаў, а нават ма-

більныя стралковыя палігон. Калі каму надае лі песнапені, мог там пастраліць, купіць пісталет унуку, а сабе электрападрэль і колокольчики. Тут можна было пачуць і агучаную музыку — найчасцей матыў пра цыгана або цыганку... А на вокал усяго гэтага прасціраліся „кварталы” застаўленыя палаткамі, пад якімі — як дома — караталя час паломнікі; толькі іх самаходы стаялі не ў гаражах, але пад адкрытым небам, быццам каля Геркаўскіх блёкаў.

Была і сапраўдная цыганка, якая дзейнічала найбольш актыўна з ліку тых, хто збіраў гроши на нейкія мэты. Найбольш просбітаў стаяла са скрынкамі для ахвяравання на цэрквы. Калясі, з нагоды аднаго тысячагоддзя, будаваліся школы, многім з якіх няма сёння вучняў... З нагоды юбілею другога тысячагоддзя шырокім фронтам будуюцца храмы; мо і мітрапаліт Сава пакіне пасля сябе такую памяць, як Казімір Вялікі або Эдвард Герэк.

Грэшна думашь, якая будзе будучыня новазбудавання. Сёння душамі народу валодае тэлебачанне і калі добра ў той сярэбраны экран паўглядзіцца, тады можа ў гледача скласці ўражанне, што жыве ён ужо ў Садоме і Гаморы. Рэкламы і фільмы спакушаюць гледачоў тым, ад чаго Евангеллі Матфея і Марка рэкамендавалі выкінуць вока. Усё гэта ідзе да нас з Захаду, дзе, хаця найбольш спакус, нараджаецца ўсё менш дзяцей. А вось на Усходзе, дзе спакусам строгая забарона, там нараджаецца найбольш, напрыклад у мусульманскай Інданезіі ці ў Афрыцы. І ўжо сёння Еўропа вымушана карыстацца андраімпартам. Хто глядзіць найбольшыя спартыўныя спаборні-

цтвы, можа падумаць, што, напрыклад, Англія і Францыя з’яўляюцца афрыканскімі краінамі! Калі на канец Польшча, пры сённяшніх эканамічных трэндах, укоціцца ў Еўрасаюз, тады простым вокам пабачым, што *jestesmy stolat za Murzynami...*

Прысутныя на Грабарцы маладыя жанчыны прытрымліваліся моды, больш харектэрнай Усходу. Але былі і выключенні, аднак ніхто з гэтай прычыны прававерна не адкінуў сабе вока. Можа ў нас не спрацоўваюць спакусы, а можа не спрацоўваюць рэкамендацыі евангелісту. Хіба, аднак, гэта апошняе закладзена ў наш генафонд, бо, нягледзячы на палымяныя святочныя рэфэраты калісь ці такі ж пропаведзі і гаміліі сёння, наша штодзённая штодзёншчына астаетца стабільнай.

Людзі толькі наракаюць, што калісь можна было пайсі ў парткамітэт паскардзіцца ці нешта выхадайнічаць, а сёння няма куды. Але гэта не зусім праўда — і сёння можна. Адзін святар, з якім мне давялося гутарыць, сказаў, што калісь старшыня Грамадской рады і гаварыць з ім не хацеў, калі ён хадай-

нічаў за шыферам на плябанію. А калі сёння зойдзе ў якую ўстанову, то перад ім начальства расплываеца ад ветлівасці. І цяпер не звёўся той голас з трубкі, які намнога магутнейшы ад голасу з гукаўзмацняльнікаў — памяяліся толькі вусны. Сёлета здарылася так, што візіт папы рымскага ў Кракаў выцясніў Грабарку на абочыну польскай публічнай тэлепраграмы. І тады, кажуць, мітрапаліт Сава патэлефанаваў куды трэба і вярнуў Грабарцы належнае ёй месца ў тэлебачанні...

Калі я пакідаў Грабарку, у яе бок плыла ўсё јшчэ рака паломнікаў. Пешшу ішлі маламаённыя, у большасці маладыя. Старэшыя, якія нажылі аўтамабілі, ехалі з сем’ямі на сваіх механічных конях. Алімп, Сінай, Фавор лічацца сакральнымі горамі, як і наша Грабарка, адкуль бліжэй да блажэннага. Чалавечая душа патрабуе ўзнёсласці — хадзяцца раз у год. Гледзячы на ту юнічную кавалерью ў мяне склалася ўражанне, што Грабарка *rośnie w sile, a ludzie żyją dostatniej.*

Аляксандр Вярбіцкі
Фота аўтара

З надзеяй на дапамогу

[1 ♂ працяг] вяру Богу, што ўсю дарогу ішоў басанож. Трэба хадзіць у паломніцтвы маладым, пакуль дазваляюць сілы і здароўе. Бабулі, якія сустракалі нас на дарозе з хлебам, плакалі і прасілі памаліцца за іх на Грабарцы.

Перад вячэрнімі багаслужбамі колькасць вернікаў вельмі хутка ўзрастала. Вялікія чэрті выстроіваліся ля сталоў, дзе можна было купіць свечкі і аддаць запіскі за здароўе. На манастырскім панадворку размясцілася многа крамаў з духоўнай літаратурай, іконамі і царкоўнымі прыладамі. Усюды былі прысутныя маладыя асобы ў жоўтых майках, якія прадавалі свечкі і сачылі за парадкам.

На час святкавання перад царквой, як і ў мінулых гадах, было падрыхтавана узвышэнне пад дахам для багаслужэння. Над прастолам было падвесана асвяленне, неабходнае пры трансляцыі службы па тэлебачынні.

Ва ўсяночным багаслужэнні прысутнічалі свяшчэнні і паломнікі з Беларусі, Расіі, Славакіі, Сербіі і іншых краін. Калі пачалася багаслужба, цяжка было прабіцца бліжэй цэркви, але голас свяшчэннікаў і спеўхору чутны быў з гукаўзмацняльнікаў. Пачынаючы з першай гадзіны ночы, адслужаны былі чатыры Літургіі. Самай урачыстай была апошняя, якую ўзначальваў мітрапаліт Сава.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Патрыяршая рэакцыя

Патрыярх Маскоўскі і ўсія Русі Аляксей II адзягаваў на заяву прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі аб tym, што ў Беларусь можа прыехаць папа рымскі: ён сабраў у Маскве дэлегацыю каталіцкіх свяшчэннікаў і міран з італьянскай епархіі і заяўліў ім аб неабходнасці вырашыць праблемы ў адносінах паміж Праваслаўнай і Каталіцкай цэрквамі, перш за ўсё праблему празелітызму (відаць, маюцца на ўвазе уніяты, якіх нямаў ў Заходній Беларусі).

Па словах патрыярха, пытанне запрашэння папы рымскага ў Беларусь гэта „не

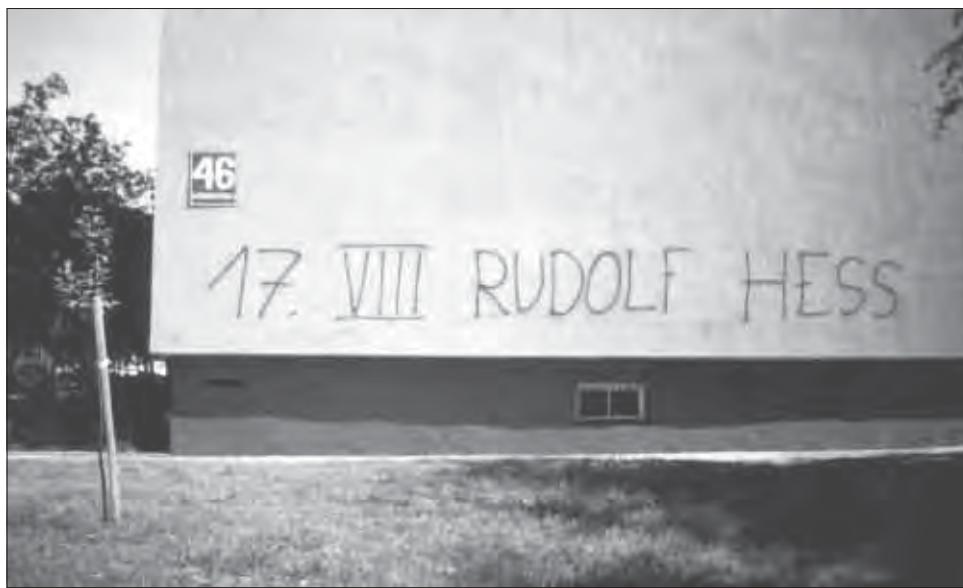
толькі рэлігійнае, але і дзяржаўнае”, паколькі Ян Павел II з’яўляецца не толькі лідэрам католікаў, але і кіраўніком дзяржавы Ватыкан.

У апошні час Маскоўская патрыярхія змагалася з узікненнем каталіцкіх епархій на постсавецкай тэрыторыі. Цяпер яна гатова змагацца з візітам галавы католікаў у Беларусь. Правакація звычайна не паваротлівага Лукашэнкі ўдалася на славу: у Ватыкане јшчэ ні словамі нікто не прамовіўся аб візіце папы ў Беларусь, а страсці ўжо кіпяць.

Політ.ру, 22.08.2002 г.

З матэрываўліванай ідэя мітрапаліта Савы — каменна сцяна вакол манастырскай тэрыторыі.

Вачыма паляка

Насценны фашизм?

На трох суседніх блёках майго мікрараёна, з боку вуліцы Антанюкоўскай, з'явіліся намаляваныя шпрем, агромістымі літарамі, лозунгі: „Jude raus” (побач шыбеніца з павешанай на ёй зоркай Давіда), „Rudolf Hess 17.VIII”, „Krew i honor” (па-нямецку). Шафёры, праязджаючыя побач ад Варшавы, прымушаны гэтыя надпісы зауважыць, настолькі яны высока і вялікія. Да таго — на свежаатыканавых і памаляваных сценах. Не ведаю, ці гэта выпадак, ды з'явіліся яны ў вечар перад гадавінай выбуху паўстання ў беластоцкім гета, прыездзу ў Кракаў папы Яна Паўла II і ў каталіцкую святу Успення Найсвяцейшай Дзевы Марыі. Ну, што ж, не першыя гэта „інцыдэнты” ў Беластоку і ў Польшчы. Так сказаць, *szczeniackie wygłyry*. І так, пэўна, думаюць паліцыянты з камісарыята, які знаходзіцца дакладна па другі бок вуліцы Антанюкоўскай. Уточніц ім, пэўна, работнікі адміністрацыі нашага раёна, якія нічога сабе не робяць з гэтых антыжыдоўскіх і фашистоўскіх малюнкаў. Я неяк асабліва спакойна не

мог калі іх праціці. Даўно такога віду лозунгаў я ў Беластоку не бачыў, а калі яны дзе-нідзе былі, дык нейкія старыя, пахаваныя, як гэты ў ніжній частцы відку па вуліцы Дамброўскага (над пущамі): „*Zyd to nie Polak*”.

Тлумачэнне іх з'яўлення выключна выхадкай гаўнікоў, на маю думку, гэта спрашчэнне, якое вынікае з ціхага (а, можа, нават выказанага гучна ў пэўных г.зв. правых кругах) дазволу на дыскрымінацыю і нацыяналізму (у скрыўленым разуменні гэтага слова). Адкульсьці ж у галавах аўтараў малюнкаў мусілі паявіцца якраз гэтыя, а не іншыя лозунгі. З-за маладзёжнага бунту, перакорлівасці, у щаноўскіх забавах выпісваецца на мурах рознае. Кожны з нас бачыў: „Ясь гэта дупа”, „Зібі гэта х...” і г.п. А на Антанюкоўскай, і то якраз у гэты а не іншы дзень, камусьці прыходзіць у галаву прыгадваць прозвішча фашистыкага ката і цытаты са злачыннай ідэалогіі. Чым гэтае зацикаўленне, клубаванне такіх думак у галавах маладых людзей тлумачыцца, чаму праваслаўнія не прызнае

чиць? У майм квартале живе шмат маладых беспрацоўных. Іх бацькі гэта ў большасці католікі, а шмат з іх, старэйшы, гэта, так сказаць, ультракатолікі. Кожная адрознасць гэта для іх пагроза, у іхным хісткім штодзённым жыцці. Стойкія каштоўнасці, якія вынікаюць м.інш. з іх веры і нацыянальнасці, спрабуюць усёй цаной падкрэсліваць, экспанаваць, „ваяваць” за іх. Вось тыя старэйшыя павышавалі ў вокнах сваіх кватэр плакаты з выявай папы і сцягі. Нікому не мяшала, што паміж папскім і дзяржаўным польскім сцяжкамі, якраз пад здымкам Яна Паўла II, у надворнай частцы аднаго з вокнаў на сушылцы звісалі ручнікі, шкарпеткі і трусы... (Цікава, якія былі б рэакцыі палякаў-католікаў на тое, калі б праваслаўнія з нагоды візіту ў нашым горадзе патрыярха Варфаламея павышавалі ў вокнах яго партрэты).

Няшчаднасць у маніфеставанні свае веры паявілася ў майм мікрараёне перад некалькімі пад'ездамі, дзе, як калісьці на 1 Мая — паявілася сцягі: бела-чырвоны і другі, ужо не чырвоны, а папскі. Ведаю ў майм пад'ездзе дзве праваслаўнія сям'і. Ніхто не пытаета іх пра тое, што думаюць. Можа і лепш, бо не мусілі тлумачыцца, чаму праваслаўнія не прызнае

першынства аднаго з епіскапаў над іншымі і каталіцкіх дормаў, м.інш. пра ўнебаўязцце ўсопшай Дзевы Марыі. А і яны стараліся на працягу чатырох дзён пазбягаць сустреч з суседзямі. Сынам, мужу пані Валі і ёй самай было прасцей, — у той час паломнічалі яны на Святу Гару Грабарку.

У шмат якіх блёках нашага раёна жывуць таксама старэйшыя, адзінокія. Час ад часу бачу на лавачцы калі сметніка пару мужчын-старэачаў. Даўень да візіту святога айца дзядулі апаражнялі пляшку. Адну на чатырох. Закусвалі пазбіранымі побач дробнымі сліўкамі-мірабелькамі („Паглядзіце на птахай паднебных: не сеюць, не жнуць яны ды не збираюць у свірны, а Айцец ваш нябесны іх корміць”).

Між іншым у такой рэчаіннасці, несумненна, жывуць тыя, хто павышіў фашистыкі і антыжыдоўскае лозунгі. У падобнай рэчаіннасці нараджаўся фашизм трышчатых гадоў у Нямеччыне. Вядома, не веру, каб у беластоцкай рэспубліцы мог ён ператварыцца ў сілу ўлады, ды сатана мае тут спрыяльны грунт. І слова пра міласэрнасць тут ні пры чым.

Мацей ХАЛАДОУСКІ
Фота аўтара

Зоны

Падчас мінаючых канікулаў была наўгода праехаць Польшчу двойчы — з поўначы на поўдзень і з усходу на захад. Пасля гэтага падарожжа я пераканаўся, што падзел Польшчы на часткі „А” і „Б” зусім памылковы і на практицы яго няма. Цалкам рэальный і жывы аднак межы, якія алюстроўваюць зону уплываў Раманавых, Габсбургаў і Гогенцолернаў. Найхутчэй інтэграваліся зоны Раманавых і Гогенцолернаў па прычыне перасялення на захад пасля вайны насељніцтва выхаванага ў расійскай псіхалагічнай прасторы. Галіччына і „Прывіслінскі край” дасканала захоўваюць свае адметнасці.

Відавочна гэта перш за ўсё ў рэакцыях людзей. Грамадзяне, продкаў якіх выхіўвалі аўстрыйцы, найчасцей стараюцца стрыманы слова. Слова заступае дакумент, аднак схільнасць да ашчаднасці мяжуе ў іх з абсурдам. Уласнік кавярні, калі не забудзеца даць да гарбаты цукру, тады з вялікім праўдападабенствам можа прыкідвацца, што з-за няўлагі не даў лімону. Калі звернеш яму ўвагу, будзе ветліва перапрашаць, але злосць з-за таго, што не ўдалося яму нічога заашчадзіць, надта выразна адлюструеца на яго твары. Бесправоўні на Галіччыне найчасцей бываюць імігранты з „крэсаў”, або з „Каралеўства”. Мясцовыя, калі патрапілі працу на вялікіх абанкрученых прадпрыемствах, зараз арганізавалі сабе нейкую краму, кавярню, прапанавалі паслу-

гі турыстам, а мабыць сотні тысяч працоўці на прыватных будовах вакол Кракава, Варшавы, Вроцлава, там дзе чакаюць высакаякаснага рамяства. Нашым столярам, мулярам, бляхарам ці слесарам на Падгаліі ніхто не дазволіў бы на такую творчасць, якую дэмантструюць на будовах у Беластоку.

Галіцкія сяляне, калі толькі бачацьмагчымасць вышыгнуць, згодна з законам, нейкі грош, абавязкова гэта выкарystаюць. Дастатковая ў горскіх мясцовасцях затрымашца на дарожы калі поля, а зараз з'яўща калі цябе чалавек, які ветліва прывітае і яшчэ больш ветліва пайн-фармуе, што цешыцца тым, што можа табе запрапанаваць на сваёй зямлі стаянку для машыны. Хоча няшмат — два ці три злоты за гадзіну, але калі ты не захочаш пастаяць на яго зямлі і ад'язджаеш, не паказвае злосці, а толькі запрашае прыехаць іншым разам.

У аўстрыйскай зоне законы найчасцей успрымаюцца жыхарамі вельмі сур'ёзна. У прыватным гатэлі ў былой Радамскай губерні ад гасцей патрабуюць толькі аплаты за начлег, часам даюць квітанцы. Калі Кракава абавязкова, апрача грошей, трэба мець яшчэ дакументы з персанальнімі данымі. Там, відаць, плацяць падаткі ад гаспадарчай дзеянасці, хача малгі б таксама, як калі Радама, узяць гроши і не пакідаць у дакументах следу пра нашу там прысутнасць. Найбольш відаць пашану галіччан да законаў на дарогах. Калі нехта праз вёску ці мястэчка ў ваколіцы Кракава едзе з хуткасцю ста кіламетраў у гадзіну, тады можна

быць упэўненым, што гэта спазняеща гості з „Прывіслінскага краю”, найчастей з Варшавы, а калі нехта паказвае наўмер павярнуць управа, а ў апошні момант без ніякай сігналізацыі скручвае ўлева, тады можна быць упэўненым, што маеш пе-рад сабой шафёра з Кельцаў ці Ломжы. Мясцовага шафёра можа пазнаць па тым, што пры аблежаванні хуткасці да 30 кіламетраў у гадзіну ён і едзе з такай жа хуткасцю, хача мог бы, так як пад Варшавай, ехаць 90, а можа яшчэ і больш.

Перасякаючы мяжу быўлай Радамскай губерні, дарогі становіща больш няроўні. Хаця ўсе іх будвалі ў Народнай Польшчы, чаму сцікі кракаўскія больш гладкія. Тут рух на дарогах адбываецца паводле маскоўскіх правілаў. Большы са-маход мае большыя права, а дарожныя законы існуюць выключна дзеля таго, каб іх ігнараваць. На кожным другім аўтамабілі едзе ўлан са сваёй фантазіяй. Як сапраўдныя каталікі, смерці ён не баіцца, тады што і так пойдзе ў рай. Што і раз сустракаюцца асобені, якія выехалі на дарогу толькі з адной мэтай — падакучыць іншым. У Варшаве можна мець уражанне, што шафёраў вучачаў выключна як паста-янна парушаць дарожныя законы. Даехаўшы да Гродзенскай губерні, у Беласток, відаць характэрную расійцам пагарду для смерці. Нашы мужыкі і дамы ў са-маходах штораз больш падобныя на японскіх камікадзе. На кароткіх адрезках хуткімі машынамі моцна разганяюцца і востра тармозяць перад светлафорамі, зияжджаюць дарогу, не звяртаючы ўвагі на іншых карыстальнікаў. Хамства, якое

відаць было ў чэргах перад крамамі падчас ваеннага становішча, цяпер апынулася на дарогах. Старыя, танныя, але хуткія самаходы заходній вытворчасці дазваляюць на шаленства нават не надта заможным грамадзянам.

На Беларусі з-за насычанасці дарог міліцыйскімі патрулямі, дарогі даволі бяспечныя, хача бывае і так, што падчас дажджу толькі некаторыя шафёры ўключаюць фары, а ноччу шмат хто перамяшчаецца на дарожных свяглах, аспляяючы едучых наступацца. Але ніхто гэтым спецыяльна не хвалюецца. Рух на дарогах не надта вялікі, таму без клопатай можна абганяць ста-рыя ЗІЛы, якія едуть з хуткасцю веласіпеда і памятаюць эпоху Мікіты Хрушчова.

У Расіі, а асабліва ў Маскве, на вуліцах надта відавочны казацка-татарская традыцыя. Праходзіць вуліцу найлепші падзямелльным пераходам. Зялёнае светло зусім не абазначае, што можна ўвайсці на вуліцу. Амаль кожны шафёр ведае, што пешаход, калі ўвогуле хоча перайсці вуліцу, павінен прапусціць самаходы. Прынцыпы гульні вельмі простыя — сустрэча чалавека з самаходам на дарозе заўсёды прыносіць большую шкоду чалавеку. І кожны ў Расіі гэта ведае. У Варшаве ці Беластоку казацкая традыцыя заступае уланская. Самасъеру відаць на кожным кроку, аднак пешаходаў наогул праpusкаюць, калі, зразумела, дарожны закон дае ім такое право. У мяшчанскай Францыі ці Англіі шафёр за рулём ведае, што пешаход гэта святая карова і найлепш, каб на дарозе не сталася яму ніякая крыўда.

Яўген МІРАНОВІЧ

Куляска

Не спадзявалася Марыська, што ейная куляска так пачуе маскальскі дух. Ды не яе гэтая мыліца, якую пазычый ёй сябра Яндрусь, а самога яго татавага дваюраднага дзядзькі. Значыць, дваюраднага дзеда. А дзед той, значыцца, ваяваў у дваццатым годзе з бальшавікамі. А пасля з уладай, накінгутай чужой імперый. Праўда, тою куляскай тады яшчэ не падпіраўся быў. Ужо пасля, калі стаў прызнаным героям баёў за слушную справу, значыць, зусім нядаўна, абвешаны медалямі, пару гадоў наслі ён на штодзень гэтую металёвую палку са зручнымі падпоркамі пад локаць. Ад свята дзед Антоні падпіраўся быў элегантнай гуральскай сякеркай. Вядома, прыдаваліся яму гэтыя патрэбныя стэречам сяброўкі да тae пары, калі хадзіў па нашым белым свете. Калі ў хвале адышоў на нябесныя палі баёў, у спадчыну Яндрусю дасталася, вось, гэтая куляска. Спецыяльна адзначана было ў тастаменце, што дваюраднаму ўнуку, неадроднаму сыну слушных ідэй, афіцына і ўрачыста дастаецца мыліца героя. і карыстаўся быў Яндрусь куляскай, хоць да ўздросту слушнага яму далёка — ад выклечвання па святынных дзядзінцах час ад часу стала яму ламаць у касцях. І хоць палітычна, мабыць, яны з Марыськай далёка адно ад аднаго, убачыўши каляжанку ў гіпсе, пазычый ёй на падмогу славутую мыліцу славутага дваюраднага дзеда.

Кульгае Марыська па вуліцы ў цэнтры ваяводства — а куляска накіроў-

ваецца сама па сабе не ў кафедру святога Міколы, а ў другі бок — вядзе да чырвонага касцёла. Зайшла Марыська ў фарны касцёл, укленчыла пад копій Маці Вострабрамскай, ліцвінскай. За Княства слова з яе душы выліваюцца ў малітве бабской. А куляска сама з сябе пастуквае ёй каля гіпса на гумаванай пяткай: „За Крэсы мудль се, дзецко!“ — „А пайшла ты ведаеш куды!“ Ну, брыдка сварыща з уласнай мыліцай у храме. Тым больш, што Марыська пасылае вядома куды. А калі куляска пойдзе туды куды яе паслалі — як Марыська рушыць без яе? Не скажаш, што мёртвия рэчы не бываюць злосныя. Ну, неяк ушіхамірыліся. Паднялася Марыська, аперлася на мыліцы праваю рукою, і пайшла сваёй дарогай. А куляска вядзе яе туды, дзе сядзіць яе прававерны ўласнік. Піва п'е з новай нарачонай. А наўкол яго — цьма народу. Ды не да яго горнуцца, а да яго сябра, рэдактара літаратурна-мастакага часопіса. І больш таленавітыя, і плагіятары, і тыя, што з геніем хочуць піва папіць. І нейкія чужаземцы таксама тусуюцца. Такога ж „аўтарамонту“, як кажа сам Яндрусь. І мастакі, і пісакі. І якісь брыта-кудлатыя рэдактары... Рушыла і Марыська за сваёй памочніцай, набыла паўлітра грэйфпрутавага соку з лёдам. Прислушалася да тусовачнай гаманы. А куляска з рук вырываецца:

— Рускім духам пахне! — рыпіць ручкай як той Кашчэй Несмяротны, што ўчыў Івана — рускага багатыра схаванага пад ложкам.

Маскаль пакінуў кавярню хутка.

Міра Лукаша

Дзмітры Шатыловіч

Ілюзія і рэчаіснасць

Заглянуў я ізноў на Падляшия,
Каб у ціску пакутлівых сноў,
Нагадаць дні з хвілінамі ічасця
Ўто мінулі між родных палёў.

Нагадаць аб дзіцячых забавах
У садах, агародах, лясах,
Аб усмешках дзяўчын кучаравых,
Бестурботнасці ў іх галасах.

Каб успомніць юнацтва нагоды
І вясковых сардечных сяброў,
Дні вясёлья ў бліску пагоды,
У абдымках зялёных дуброў.

І хвіліны ваенных падзеяў,
Страх ад выбуху жудасных бомб,
Як усіх нас злучала надзея,
Што заціхне і бура, і гром...

Пахадзіў я па роднай мясініе,
У царкву на Ілью заглянуў,
Пастаяў пры бацькоўскай магіле,
Памаліўся іх памянуў.

Пагасціў я ў сястры роднай хаце,
Дзе знаёмы мне кожны куток,
Дзе з іконы старой Багамаці
На мяне кіравала свой зрок.

І, здаецца, цяпер папракала,
Што я рэдка заходжу сюды,
Што мне часу заўсёды замала,

Усё ёсць малітва!

Гродзенскае тэлебачанне паказала нядаўна вельмі цікавы рэпартаж, прысвечаны Алегу Андрэвічу Бембелю (Зынічу). Я глядзеў яго з tym большым зацікавленнем, што асабіста пазнаёміўся з гэтым манаҳам, філософам і пээтам у Жыровіцкім манастыры. У рамках супрацоўніцтва беластоцкага і гродзенскага тэлебачання гэты дакумент мог бы быць паказаны і ў нашым рэгіёне. Тэарэтычна. Не верыцца мне ў тое, што прозвішча героя рэпартажа скажа што-небудзь каму-небудзь у рэгіональным цэнтры. Шкада.

Шасцідзесяцірохгадовы сёння брат Алег — як сам кажа, да поўні спелага жыцця не ведаў, ці мае верыць у Бога, не ведаў, якою дарогай пайсці: скульптара-бацькі і дзядзькі — атэістай, ці глыбокаверуючых маці і цёткі. Прайшоў энергетычны факультэт політэхнічнага інстытута, музичнае вучылішча імя М. Глінкі і кансерваторию імя А. Луначарскага ў класе фартэпіяна. Ягонае захапленне музыкай было звязана, як прызнаецца, з яго любоўю да парашутысткі. Для яе гадзінамі вывучаў „Месячную санату“ Бетховена.

— Ну, што ж, парашутыстка адляцела з лётчыкам, — успамінае, а яго пальцы на клавіятуры фартэпіяна іграюць санату.

На пачатку сямідзесятых Алег Андрэвіч трапіў у Інстытут філософіі і права Акадэміі Навук БССР. Пасля гадамі быў яго працаўніком. Да таго часу уступіў у КПСС (час такі).

— Я ўчытваўся ў Шапенгаўэр і Ніцшэ. У мяне была алергія на хамства і грубасць марксізму і ленізму.

Захапляўся разважаннямі пра духоўнасць. Стаў пісаць і публікаваць вершы. Выліваў на паперу філософскія разважанні: „Роднае слова і маральна-эстэтычны прагрэс“. Ясная справа, у брэжеўскі час такая кнішка не магла выдавацца. Бембелль выдаў яе на ўласны кошт у дваццаті экземплярах:

— Я сам здзівіўся, калі паказалася яна ў 1985 г. у Лондане.

Было гэта тры гады да смерці цёткі. Дзень да гэтага Алег Бембелль ахрысціў-

ся. У 42 гады. Святару, які выпаўняў хрест, было 28 гадоў.

— Я баяўся траціць свабоду, якой, як мне здавалася, карыстаўся як няхрышчаны. Але тое пачуццё свабоды — гэта няпраўда. Я падумаў, што калі цяпер не рашуся, свет будзе мяне, як драпежнік, трymаць у сваіх кіпцюрах аж да мае смерці.

Дзень пасля хресту зайшоў Алег да сваё вельмі цяжка хворае цёткі: „Я ахрысціўся“. Хвіліну пасля, з усмешкай на вуснах, цётка аддала сваю душу Богу.

— Чаму Царква і партыя не могуць жыць, як мае цётка і дзядзька? — тады мучыла яго гэта пытанне.

У палове 90-х Бембелль мяняе свой выпалавель швэдэр на манасцікі рызы.

— Гэта было рашэнне поўнасцю згоднае з яго сумленнем, — кажа адна з дачок Алега, Ірына. — Бацька, калі раней бачыў кагосьці беднага, празяблага, здымай з сябе і аддаваў яму свой швэдэр.

Другая з дачок, Іна — выкладчыца ў Жыровіцкай духоўнай семінары.

— Я была цяжка хворая. У манастыры мне вярнулася маё здароўе. Цяпер мне горшое толькі тады, калі мушу пакідаць Жыровічы, — кажа Іна ціхім, спакойным голосам.

Брат Алег верыць, што вада з жыровіцкай цудадзейнай крыніцы лечыць цела і душу. Сам ён яе папівае і прамывае твар.

— Манастыр некаторыя парыўноваюць да турмы. Іншыя — нават да психушкі. Для іншых, аднак, гэта нябесныя брамы, — кажа Алег у задуменні, а вочы яго блішчаць радасцю.

Ад яго струменіца цеплыня і свято.

— Паэзія гэта малітва, — адказвае на маё пытанне, чым для яго ёсць пісанне вершоў.

Для брата Алега — усё малітва. Усё ёсць для Бога. Уесь ён — для Бога.

Мацей Халадоўскі

P.S. У Беластоку выйшаў у 1988 г. зборнік вершаў Алега Бембелю „Саната ростані“. „Белавежа“ падрыхтавала да друку другі зборнік лірыкі Зыніча, які, дай Бог, выйдзе ў 2003 г. у Беластоку.

Анатоль Сыс

Пазт

Ахвярую Алегу Бембелю
На памежжы чужыні з Айчынай
на начох ходзіць сумны пазт,
ён запаленымі вачыма,

як агнём, апякае свет.

Юрый БАЕНА

* * *

Мая паэзія — жыменькаматчыных слоў
У дні пагарды і здрады.
Словы-зерні мне пахнуць жнівіном,
гамоняць цыкады.

Пець? Пяю.

Вачыма роднае бачу.

А камусыці са спрат здаецца:
блудзіць зорка па-над мяжой,
быццам ёй не хапае мейсца
і нябес на зямлі сваёй.

Хто пакрыўдзіць цябе, пазце?
Хто прымусіць цябе блудзіць —
Бог ці дэман у гэтым свете?
Што ты хочаш душы здабыць?

I за што ты марнуеш цела?
Можса, досыць з цябе ахвар?
Сядзь, даверся панеры белай,
і надзея асветліць твар.

Сядзь, пакайся за раны целу,
яно ж братам тваёй душы.
Ці жадала яно, ці ж хацела,
каб ты з гэтай пакутай жыў? —
на памежжы чужыні з Айчынай..

... крок яничэ — і няма мяжы...

З вераю праз жыццё іду.
Калі падаю, не кричу і не плачу.

Здавацца? Не, не прыйдзе такая пара,
Бо зямля, айчына, кальска...
Мне тут мілае былле і трава,
дарагое шамаценне лісця.

Вучні з Ласінкі.

Фота Міры ЛУКШЫ

Восень.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Лялька

Верачка ўсё сваё кароткае жыццё марыла мець цацку. Такую сапраўдную, купленую ў краме, а не зробленую бабай Тэкляй з анучак ці вырэзбленую дзедам іванам з кавалка драйніны. Такую як тыя, Тамарчыны ці Люсьчыны. Люсьцы лялькі прывозіла з Варшавы яе хросная маці, вялікая, тоўстая, прыгожая пані Вераніка. Такое выдатнае мацулькі ніхто з Верчыных сяброў не меў — такое харошае, пекна апранутае і сталічнае. І тыя яе цацкі, пахучыя вялікім светам! Лупатавокія лялькі з пухнатымі вейкамі, у каункавых сукеначках і ў туфельках, якія можна было сцягнуць з пласт-масавага ступачка з кругленыкімі пазногіцкамі. Лялькі мелі і шкарпеткі, і трусікі, а пад сукенкамі — станічкі ды кашулькі! Усё пашыта, як на вялікага чалавека... З гузічкамі, гумкай у трусіках... Такое цуда! Дзе ж Верчыны ляльцы з намаляванай бурачком усмешкай ды вугальковымі вочкамі да такое панюсі!.. Казалі, што Люсіна мацулька бярэ цацкі з амерыканскіх пасылак для пасляваенных дзетак.

Ніколі Верачка не дачакалася такое цацкі. Неяк хутка стала вялікай. Памагала бацькам у гаспадарцы, яшчэ пакуль школу кончыла. Хацелася ёй вучыцца далей, ды бацькі не мелі такое магчымасці, каб выслаць яе ў горад. Хутка выдалі Веру замуж — ёй не было нават і столькі гадоў, у якія вони старэйшыя браты і сёстры вучачца ў сярэдніх школах. І стала Вера

гаспадыняй, жонкай, маці. Нарадзіла Маню. Сям'я не жыла багата. Вера, якая навучылася добра шыць, сваю дачушку апранала як тулу лялечку. І за лішнія гроши, якіх ніколі не было, купіла ёй у горадзе ляльку... Не вельмі любіла Маня гуляць купнай лялькай, ды і Вера не хацела, каб знішчылі такую прыгажосць. Найчасцей сядзела Агата на падушках на „вялікай” хаце, красавалася. А Вера ў клопатах жыцця быццам бы і не заўважыла, як ейная Манюся і вырасла з таго ўзросту, калі лялькамі гуляеш. Чужкія дзецы хутка растуць... Пайшла Верчына дачушка ў пачатковую школу, пасля ў ліцэй, стала студэнткай... Лялька Агата, выпенішчаная, паблекла, ўсё сядзела ў салоне, куды мала хто і заглядаў.

Кончыла навуку Манюся, прывезла да бацькоў на рабочага. На вяселлі гуляла ўсія ваколіца. Маладая пара пасялілася ў парожнім доме недалёка ад сядзібы Маніных бацькоў. Усія вёска цешылася — маладыя хутчэй пакідаюць родны дом, адлятаюць у свет... Маня стала працаўца ў гміннай школе, яе муж Андрэй даязджаў на працу ў недалёкі горад. Нарадзілася ім Юстынка. На пацеху бацькам, бабе Веры ды дзеду Яну...

— Бабулька, злябі мне такую вось ляльку, — папрасіла малая ў Веры, паказваючы свой малонак. На паперы красавалася чалавекападобная істота. Зусім падобная на ту, што сышла калісці з анучак Верачы баба Тэкля. — Каб прытулялася. Не такую нежывую, што там сядзіць на канапе.

Міра Лукшы

Уладзімір АРЛОЎ, Адкуль наш род

Пётр Першы і Беларусь

Паўночная вайна

Сеўшы на расейскі трон, цар Пётр вырашыў, як ён сам казаў, прасекчы вакно ў Еўропу. Гэта значыць, ён хадзеў адваяваць сабе бераг Балтыйскага мора і пабудаваць там свае крэпасці-фартэцы і порты для ваенных і гандлёвых караблёў. Дзеля гэтага ён пачаў вайну са Швецыяй, якой тады належалі прыбалтыйскія землі. Вайна атрымала назыву Паўночная.

Вялікі князь літоўскі і кароль польскі Аўгуст II быў хаўрунікам Пятра. Але частка беларускіх магнатаў на чале з Сапегамі падтрымала шведскага караля Карла і дапамагла яму войскам. Пётр I паслаў на Беларусь 70-тысячную армію.

Так на пачатку XVIII стагоддзя нашу Бацькаўшчыну зноў напаткала вайна. Тут адбылося некалькі жорсткіх бітваў паміж расейцамі і шведамі. Самая вялікая з іх — бітва каля вёскі Лясная на Магілеўшчыне, дзе войскам Пятра удалося здабыць важную перамогу.

Цар у Палацку

Калі вы прыедзеце ў Палацак, вам пакажуць старадаўні мураваны дом, дзе ў гады Паўночнай вайны спыняўся расейскі цар. Ён празью у горадзе ўсяго месяца, але назаўсёды пакінуў па сабе страшную памяць, бо ўчыніў там крылавае злачынства. Прыйым зрабіў гэта не дзе-небудзь, а ў святым для кожнага беларуса месцы — Сафійскім саборы.

Пётр ніколі не быў набожным. Заходзячы ў храм, ён, праўда, здымай з галавы парык, але нават са сваімі расейскімі папамі ніколі не цырымоніўся. Вуніятаў жа ён проста ненавідзеў, бо яны не падпарадкоўваліся маскоўскім царкоўным уладам. У Віцебску

цар загадаў, напрыклад, пасекчы і спаліц вуніяцкія абразы.

Аднойчы Пётр з некалькімі прыдворнымі, перад тым добра выпішы, зайдзіц у вуніяцкі Сафійскі сабор. Простых вернікаў такай парою не было, маліліся толькі шэсць святароў і манахаў. Цар гучна запатрабаваў зрабіць яму па храме экспкурсію. Немалады святар айцец Канстанцін мусіў падпарадковацца і пачаў апавяданьем няпрошаным гасцям пра галоўны сабор беларускіх вуніятаў.

Адзін з абразоў не спадабаўся цару, і ён ударыў святара сваім пудовым кулаком. Айцец Канстанцін упаў, і Пётр цяжка парапаніў яго шабляй. Беручы прыклад з раз'юшанага гаспадара, прыдворныя таксама выхапілі шаблі і распраўляліся з бязбройнымі людзьмі. Па храме паплылі крылавыя ручай. Уратавацца ад п'яных катаў удалося толькі аднаму святару, якога палічылі забітым. Старэнькага айца Якуба царовы служкі забралі з сабой і ўсю ноч катаўалі, патрабуючы выдаць, дзе скаванае саборнае золата. Уранні айца Якуба і айца Канстанціна павесілі. Цэлы пяці забітых беларускіх святароў Пётр загадаў спаліць, а попел развеяць над Дзвіной, каб на іхнія магіле не маглі збірацца людзі.

Пра гэтае злачынства даведаліся ў іншых краінах. Каб спыніць непажаданыя размовы, цар Пётр I выдаў адмысловы загад. Там гаварылася, што палацкія святары самі напалі ў Сафійскім саборы на гасцей і тыя, каб адбараніцца, мусілі іх забіць. У Расейскай імперыі заўсёды ўмелі з чорнага рабіць белае.

(працяг будзе)

не слухай, а хлусіць не перашкаджай

зера ў вялікі вадзяны стог, другую палаціну ў другі, а рыба ж уся на дне і засталася. Выбірай, якая на цябе глядзіць. Хочаш на сонцы ды на ветрыку падвяльтай, хочаш юшку вары, хочаш смаж!

Пакуль раздумваў, як яму з рыбай быць, ужо і начаў спусціцца. Давялося галоднаму на беразе спаць класці.

А малодшы брат у той час яшчэ з лесу не выбіўся. Трэба было думаць ужо пра начлег. Выбраў ён самы галінасты дуб, каб яго сярод лістоты ні зверху якой хіжай птушцы, ні знізу зверу якому не ўбачыць, залез на той дуб і засніў неспакойным сном. Які яшчэ будзе

сон на галодны страунік? Грыбы, яны і ёсць грыбы: кінуў есці, рукі выщэр і можна зноў пачынаць.

І прыснілася меншаму брату, быццам падхапіў яго магутны арол і панёс. Нясе і з боку на бок перакідае — то колюць хлопчу ў цела жорсткія сукі. А там, сніцца, быццам арол і зусім выпусціў яго з дзюбі, скінуў са страшнай вышыні.

Ляціць з гэтай вышыні меншы брат, вось-вось аб зямлю разаб'еца, а тут адкуль ні вазьміся кілім-самалёт пад ім, і паляцеў ён над палямі, над лясамі. Дзе пагорак — там і трасяне, дзе пералесак — там і сіняк на баку.

Ачнуўся меншы брат — і ледзь не памёр ад страху. Аказваецца, сядзіць ён вярхом на мядзведзю, а той прэца па лесе, не разбіраючы дарогі. І якім яшчэ цудам аў якую дрэвіну не забіў мішка свайго седака.

А як жа справа была? Мішка тупаў сабе па лесе, чуе храп з дуба, і чалавечынкай пацягвае. Падышоў ён да дуба, а з-за галін і не разгледзіш, хто там. Скалануў мішка дуб для парадку, а меншы брат і зваліся яму на спині.

Сядзіць меншы брат на мядзведзю і мяркуе, як яму быць. Бо чаго добрага, разаб'е яго адурнелы звер. Скокнуць на хаду таксама нельга — сам разаб'ешся.

Прыдумаў ўсё ж, як быць: зняў ён з сябе пояс, зрабіў пятлю і надзеў мядзведзю на шию, а другі канец пояса за дрэва зачапіў.

Мядзведзь тузь-тузь ды і задушыў сябе, а меншы брат тут як тут — і шкуру з яго далоў.

„Вось дык удача! — думае хлопец. — І сам жывы застаўся, і шкурай мядзведжай аблыўся без стрэльбы, без рагачыны”.

— Але, — памеркаваў, — пара і меры ведаць. За ўдачай і няўдачай блукае. Не дай Бог з няўдачай спаткацца.

Ідзе меншы брат з мядзведжай шкурай на плячы, а наступрач яму яго браты, старэйшы ды сярэдні. Таксама вырашылі не выпрабоўваць лёс. Адзін раз пашанцевала — другі не пашанцуе, і ўдачлівасць падводзіць.

Наставніцтва — любімі занятак

— Было гэта сто пяцьдзесят гадоў таму! — кажа Тэрэза Адамчык. Гэта любімая прымайка спадарыні прафесар. Яна гаворыць так, калі пачынаюцца ўспаміны. Сустракаемся 41 год пасля смерці Яна Тарасевіча, ля Музычнай Акадэміі імя Фрыдэрыка Шапенса ў Варшаве.

— Прафесар Тарасевіч прадбачыў, што буду акампаніятаром, — адзначае на пачатку.

— Так, як у выпадку Ежы Максымюка, — кажу. — Прадбачыў, што будзе ён знакамітым дырыжорам.

Прафесар Тарасевіч гаварыў: — Не ўсе з вас будуть піяністамі! Не кожны мае такія магчымасці. Тут няма месца для ўсіх ахвотных. Адна, дзве асобы... аднак не ўвесь курс.

Глядзеў шырока, умеў вылавіць здольнасці, якія былі ў чалавеку апрача піяністыкі. Як дасведчаны настаўнік, трапна ацэньваў і накіроўваў талент на адпаведную дарогу.

— Памятаю школьныя канцэрты, якія ладзіў прафесар. У музычнай школе ў Беластоку. Замест каменціраваць нашу ігру, сядай за фартэпіяна і іграй. Такія паводзіны былі новымі для слухачоў. Прафесар сядай за фартэпіяна і выконваў канцэрт, іграй так, быццам перад ім сядзела вялікая публіка. Сваёй інтэрпрэтацыяй заахвочваў да глыбейшага ўспрымання музыки. Яго прыклад быў нам жывой інспірацыяй.

Нарадзілася ў 1938 годзе ў Саколцы, у сям'і Люцыяны і Марыяна Казакевічаў. Маці валодала прыгожым сапрана, бацька, настаўнік матэматыкі, іграў на скрыпцы і вёў два міжшкольныя хоры.

— Мы жылі амаль па-суседску з сям'ёй Кулікоўскіх, — успамінае Тэрэза Адамчык (з дому Казакевіч).

Запамятала вечаровыя канцэрты ў дому Кулікоўскіх. Сядала за раяль

і акампаніяvala сябру Мірку (Міраслаў Кулікоўскі ёсьць сёння вядомым скрыпачом). Іх супольнае музыцираванне было незвычайнім. Бацькі ставілі перад вачыма ноты і яны стараліся зайграць твор без ранейшай падрыхтоўкі. Ужо тады прыкметлі, што Тэрэза праяўляе здольнасці ў чытанні нотнага запісу. Вучылася ігры на фартэпіяна ў расіянкі Сузаны Лыжкевіч.

— Спадар Вітальд Кулікоўскі зацікавіў маёй асобай прафесара Тарасевіча. І ён прапанаваў мне паступіць у музычную школу ў Беласток, дзе сам настаўнічаў.

У школу паступіла як конкурсіца, зразу ў пяты клас. Трэба было перадольваць процьму цяжкасцей. На-

стаўнікі глядзелі крыва, што апынулася тут „звыш плана”, што дзеля яе трэба было падрыхтаваць яшчэ адно месца. На пачатку былі клопаты з пастаўленнем рукі.

— Найбольш дапамог мне пан Тарасевіч, — адзначае Тэрэза. — Быў патрабавальнік настаўнікам, патрабаваў выконваць свае заўвагі. Аднак у мілы і прыемны способ. Я і баялася яго — і любіла! Ніколі не глядзеў на гадзіннік. Працаваў над творам, аж „выходзіц” як трэба. Калі з’явіліся праблемы ў навуцы параду, каб я кінула даязджаша з Саколкі і пасялілася ў інтэрнаце. Часта бываў у Саколцы. Размалюй з бацькамі — якія ў нас дасягненні, якія нястачы.

Музычная школа Галены Франкевіч знаходзілася тады па вуліцы Сянкевіча.

— Заснавалі яе тры сястры. Софія была выдатнай піяністкай, Ядвіга іграла на скрыпцы, Галена кіравала школай. Ігры на фартэпіяна навучала яшчэ настаўніца Шатанінава. Быў тут таксама прафесар Юхновіч — ён меў незвычайні дар пераказваць веды ў галіне гармоніі і дасканалення слыху. Быў другой асобай, якая сфарміравала мяне як музыка, дарэчы, быў добрым сябрам прафесара Тарасевіча.

Адносіны паміж настаўнікамі не выглядалі ідэальна. Асабліва асоба Тарасевіча ўзбуджала інтынктуюную варостаецца ўсяго дзевяц' дзён.

Ці здзесніца план ЦРУ? Ці ўдаецца перамяніць панка ў рагучага камерсанта? Варта даведацца!

„Узлом на снеданне” ў рэжысуре Бары Левінсана з Брусам Улісам, Білі Тортанам і Кейт Бланшэт, гэта апошняя навінка на экранах нашых кінатэатраў.

Славутая на ўсю Амерыку пара злодзеяў: Джо Блейк і Тэры Колінс даюць першое і апошнє перад смерцю інтэрв’ю. Іх гісторыя складаецца так: разам уцікаюць з турмы, нападаюць на банк, а ўкрадзенія гроши хоцьця прызнаюць на закуп пансіяната ў Мексіцы, аднак яны разыходзяцца як вада. Мужчыны нападаюць на чарговыя банкі і аднойчы з-за неасцярожнасці Тэры падае пад самаход Кейт, незадаволенай жыццём хатнай гаспадыні. Як паверненіца далейшы лёс герояў? — варта даведацца! Запрашаю у кінатэатр!

Паўліна ШАФРАН

жасць. Адчувалася апазіцыя: спадарыні Франкевічанкі і Ян Тарасевіч.

— Так было, — пацвярджае Тэрэза Адамчык, — я таксама адчувала, што мяне не любяць. І гэта толькі таму, што была вучаніцай прафесара. Думаю, што прычынай канфлікту была прафесійная канкурэнцыя. Тарасевіч меў вучняў, якія пасля школы прыходзілі да яго на прыватныя ўрокі.

Пасля паступіла ў Музычны ліцэй ў Варшаву, зразу ў другі клас. Была вучаніцай Ірэны Кірыяцкай.

— Пан Тарасевіч даў мене рэкомендацию, — адзначае. — Яго ўжо ведалі як настаўніка. Раней туды трапіў Ежы Максымюк.

На чацвёртым курсе Кансерваторыі атрымала працу ў музычным ліцэі. Дырэкторам быў славуты апякун талентаў Аляксандар Яжэмбскі. Найперш навучаля ігры на фартэпіяна, пасля зразумела, што больш ёй адпавядае акампанемент. Сёння яна вядомы і шанаваны педагог у сваёй дзялянцы. Працуе з моладзю, дзецьмі, студэнтамі.

— Мамі любімым заняткам ёсьць мечавіта педагогічна праца, — кажа Тэрэза Адамчык.

У яе сціплых словаў адчуваецца вялікасць.

— Ён пакіраваў майм жыццём, — кажа Тэрэза Адамчык і дадае, што прафесар Тарасевіч вучыў яе толькі два гады.

— Ён з’явіўся і дапамог у вырашальному момант майго жыцця.

— Усе мы ведалі, што апынуліся ў Варшаве дзякуючы прафесару Тарасевічу, — адзначае.

З круга прафесара Тарасевіча вучыліся тады Ежы Максымюк, Збігнеў Папельскі і Міраслаў Кулікоўскі. Двух першых, як і Тэрэза Адамчык, былі вучнямі выдатнай педагог Ірэны Кірыяцкай. Пасля ўсе закончылі Кансерваторию. Чатырох звязалі жыццё з музыкай. Ежы Максымюк — дырыжор, кампазітар і піяніст, сусветнай вядомасці. Міраслаў Кулікоўскі — вядомы польскі скрыпач, іграў у сімфанічных аркестрах у Калумбії, Венесуэле, Іспаніі. Збігнеў Папельскі — кампазітар, лаўрэат міжнародных конкурсаў на камерныя творы ў Токію і Манрэалі.

Прафесар Тэрэза Адамчык пагаджаецца, калі гавару пра „незвычайні выпадак”. Мелі шчасце вучыцца ў прафесара Тарасевіча.

Ганна КАНДРАЦЮК
Фота аўтара

Ад рэдакцыі: Пад канец верасня выйдзе з друку кніжка Ганны Кандрацюк пра кампазітара Яна Тарасевіча.

Сямейны фэст

17 жніўня беластоцкае радыё „Jard” арганізавала ў Чаромсе культурна-забаўляльнае мерапрыемства. Паколькі шматлікія конкурсы і гульні прызначаліся для публікі рознага ўзросту, дык назвалі яго сямейным фэстам. Радыё „Jard” у пасёлку гасцівалі ўжо другі раз. Пад кіраўніцтвам арганізацыі на гарадзкім фестывалі прыехала шматлікая група абслугі з уласнай гастрономіяй і сцэнай на калёсах. Былі каўбаскі і курачына, халоднае піва, марожанае, і працягненне кукурузы. Але цэны былі намнога вышэйшыя чым у чаромхаўскіх крамах, таму многія дзеткі бегалі за марожаным у суседнюю краму.

Мерапрыемства пачалося з вялікім спазненнем. Казалі, што быццам на войта чакалі. Паколькі войт адсутнічаў, фест адкрыла дырэктар ГОКА Тамара

Кердалевіч. Першы конкурс пачаўся з „hula-hoop”. Перамагла адзінка Гадавая Аня з Чаромхі, якая „адставіла” каля дванаццаці сапернікаў. Атрымала ўзнагароды: дзве магнітафонныя касеты, кашульку фірмы (шапачка загінула) і настенная гадзіннік. Затым юная футбалістка змагаліся за тое, хто хутчэй занёсіць мяч па назначаным маршруце.

Хто хацеў паспяваць, дык мог зрабіць гэта ў конкурсе „Спявай разам з намі”. Варта адзначыць, што мерапрыемства карысталася папулярнасцю ў моладзі і школьнікаў. На дыскатэцы, якая пачалася атварэніем вечара і працягвалася далёка за поўнач, іграли музыканты з груп „Vexel” і „Lamiko”. Прыветна правяла вечар чаромхаўская моладзь.

Уладзімір СІДАРУК

Фільмавы вечар

Тры фільмы, якія ў апошні час з’явіліся ў рэпертуары нашых кінатэатраў, павінны прыцягнуць увагу кінаманаў не толькі вядомымі прозвішчамі акцёраў і рэжысёраў, але і прыгожай музыкой, здымкамі ды хуткай акцыяй.

„Шыфры вайны” — найноўшы фільм Джона Ву — узік на аснове сапраўдных падзеяў перыяду II сусветнай вайны. У 1942 годзе амерыканская армія, каб засцерагчыся ад рассакречання шыфру, выкарыстала ў якасці коду мову непісменных індзейцаў племені наваха. У вайне на Ціхім акіяне ўдзельнічала каля 400 індзейскіх шыфрантаў, якіх ахоўвалі марскія пехацінцы.

Галоўны герой фільма — Джо Эндрэс (у гэтай ролі Нікалас Кейдж), афіцэр марской пяхоты, апякунец шыфравальшчыкам Бэнам Язі (тут паяўляецца Адам Біч).

Джо атрымлівае загад забіць Бэнам, калі той трапіць у руکі японцаў. Мэта загаду — абарона таямніцы кодаў. Гэта пераастае Джона. Спазнайшы схему дзеяння арміі, ён перастае некрытычна прымаць усе загады і пачынае сябраваць з Бэнам.

Што выбрэ Джо Эндрэс — сяброўства, ці армія? Што пераможа — абавязак салдата ці пачуцці справядлівасці і сяброўства? Варта даведацца!

„Благая кампанія” Джоэля Шумахера гэта баявік. Агенты ЦРУ займаюцца распрацоўкай чорнага рынку атам-

Французскі мастак XVIII стагоддзя пра Беларусь (2)

(пачатак у 34 нумары)

Французскі мастак, мемуарыст і вандроўнік Жан-Анры Мюнц жыў і дзеіў на Беларусі звыш пяці гадоў, найперш у Горадні, багата маляваў. Прапануем публікацыю некалькіх, беларускіх сюжэтаў (без малюнкаў) з альбома Мюнца, выданага Альжбетай Будзінскай (E. Budzińska, *Jana Henryka Münza podróże po Polsce i Ukrainie (1781-1783)*, Warszawa 1982).

а. Юрый Мыцык

№ 1

1780, 15.10.1783

Белавежская пушча, бацькаўшчына дзікіх быкоў, якіх па-тутэйшаму завуць зубрамі. Рака Нараў выцякае з тых лясоў. Ёю сплаўляюць у Гданьск шмат выдатнага дрэва для цясяльства. Лічба будаўнічага лесу, пераважна чырвоных хвояў, што быў сплаўлены ў Гданьск цягам апошніх 10 гадоў, складае за год ад 80 да 120 коп, або па шэсцьдзесят штук тоўстых дрэваў, не лічачы дубоў, клёпак для бочак, дошак ды попелу, якіх дастаўляюць Нарвою і Віслу на той самы рынак і г.д. У Нароўцы ёсьць вялікі выдатны тартак.

Тут вядомы выпадак з мядведзем, які залез на дуб, на якім было 24 добра прымасаваных пчаліных вулікаў. Дык ён праламаў да іх сабе праход, але калі з'еў і знішчыў усю пасеку, не мог злезіці назад. Сяляне, уласнікі вуліяў, зблізілі яго некалькім кулямі. Мядведзь належала да самага вялікага, бурага роду. Працягам некалькіх дзён яму зберагалі жыццё, яго, нібы сапраўднага злачынцу, надзеяна аховала грамада вясковага. У яго апошні дзень я бачыў яго жывым, назіраў, як ён камічна выскаляўся перад цікаўнымі. Амаль усе жыхары з навакольных вёсак прыходзілі, каб пабачыць гэтага памаўзлівага на салодкае злодзея і пачешыцца са здабычы.

А дрэва-пасека яшчэ існувала ў 1783 годзе, калі мы праезджали паблізу.

Грунт тутэйшых лясоў надта багністы, лёгка парэзаны, пясчаны, з украліннямі гліны і жвіру, у ім поўна гранітавых фрагментаў і галькі. Здараюцца невялікія паклады вапняковага каменю. Велізарная колькасць пчол і дзічыны ў тых лясах. У асобных мясцінах вельмі шмат змеяў, асабліва ў ваколіцах Нароўкі, новага мястэчка.

Шырата 52,40, даўгата 42. (...) Малявана ў 1780 і 1783 гадах, спалудня, гле-дзячы на поўнач.

№ 2

11, 12, 13.10.1783

Літоўскае Палессе

Цікавы спосаб зберагаць збожжа разам з саломаю, у скірдах у лесе, а не ля будынкаў, бо страх перад пажарамі. Так захоўваюць ураджай ад Стэпані і даўней праз Рафалаўку аж да Гарадца.

У лясах — велізарная колькасць пчаліных раёў на дрэвах, у вуліках, а таксама ў заглыбінах, знарок выдубаных у ствалах вялікіх дрэў. Насельнікі добра знаюцца на пчолах і г.д. Яны маюць

з гэтага значныя прыбыткі. Грунт пясчаны і гліністы — найбольш пясок.

Выдатныя ільны, большасць з якіх вывозіцца на Літву пры пасрэдніцтве жыдоў. Насельніцтва нешматлікае, край здатны да вялікіх палепшванняў у кожнай галіне. Багата ўсякага звяр'я, чудоўныя футры і г.д.

Шырата 53, даўгата 43. Адлегласць ад Горадні прыблізна 40-50 міль на поўдзень.

№ 3

13.10.1783

Пінскія балоты

Грэбля з фашины і хмызу даўжынёй 3/4 мілі. Пануры краявід чорнай самоты — ані каліва добрай травы.

Н. Б. З Любашова мкне бальшак на Любомль і Луцк на Валынь. Паміж паўднёвымі правінцыямі і Літвой шмат жыдоў вядуць бойкі гандаль коньмі, быдлам ды іншым хадавым таварам. Сыравіна — салёная рыба, навырабленыя скуры, лой, мёд і воск, збожжа і гарэлка, футры зайцоў, выдраў і баброў, лён і каноплі. Гэты тавар ідзе праз Літву да балтыскіх портаў. А наўзамен завозяць каву, цукар, сукно і іншыя тканіны, прынамсі шаўковыя. Увесе гандаль апанаваны жыдамі, якія таксама займаюцца рознымі рамёствамі.

Шырты 51, 56, даўгата — 43. Адлегласць ад Горадні сягае 39 міль на поўдзень, а ад Пінска каля 8 міль на паўднёвы захад.

Краявід пінскіх балотаў паміж Любашовам і Любёнкам замалёваны 13 кастрычніка 1783 года з 8 да 9 раніцы, гледзячы на поўнач. У такую пару года багна часткова высахла.

№ 4

13.10.1783

Пінскія балоты

Выгляд вёскі Любёнж, гледзячы ў паўночным кірунку. Вёска Любёнж знаходзіцца ў 5 мілях на поўнач ад Любашова, ляжыць на пясчаных і крыху падвышаных берагах сажалкі, случанай з Прывіццю, у суседстве з некалькімі дзюнамі, або пагоркай з чыстага пяску, самотных сярод апрацаваных балотаў; за вёскай цягнецца доўгі горб грэблі з хмызу, драўляны мост на Прывіці, млыны. Разлеглы абшар панурай самотнай багны. У вялікай сажалцы водзяцца здаравенныя шчупакі.

Склад грунту

Зверху балотны чарназём, потым пясок, а пад ім гліна, торф, потым зноў пясок з марскімі мушлямі і балотная жалезнай руды — суцэльнімі пластамі па 6, 9, 10 цалаяў — і зноў пясок і гліна.

Безліч звяр'я розных відаў. Вялікія абшары балотаў, якія на даляглідзе абкружаны вялікімі лясамі.

Шырата 51, 56, даўгата 43,5. Адлегласць ад Горадні на Літве каля 40 міль на паўднёвы ўсход.

Малявана 13 кастрычніка 1783 года а 9 раніцы.

З украінскай і польскай моў пераклаў Яўген Лецка

Саборная царква велікамучаніка Георгія ў Заграфскім манаstry. Злева — помнік 26 заграфскім пакутнікам.

На святым паўвостраве Афон (9)

Перад іконамі і астанкамі святых

У Ксенафонцкім манаstry, які на-
ведалі мы ідуць ўздоўж мора, у час вя-
чэрняга багаслужэння раскручвалі вя-
лікае панікадзіла з запаленымі свечкамі.
На Афоне робяць гэта ў час Вялікад-
ня і іншых вялікіх святаў. Якраз малілі-
ся мы ў дзень, калі прыпадала палова
Велікоднага святочнага перыяду. Свят-
каванне гэтае адзначалася харчаван-
нем: рыбай, малочнымі і фруктовымі
стравамі. У Ксенафонцкім манаstry
прикладаліся мы да цудадзейных іко-
наў Божай Маці і велікамучаніка Геор-
гія. Знаходзяцца там, таксама, частка
крыжа Гасподняга, часціцы астанкаў
апосталаў, першамучаніка Сцяпана, ве-
лікамучаніка Георгія і Панцеляйона.
Апрача святасцяў у памяці застаўся
шум мора, бо начавалі мы з адкрытым
акном у пакоі, частка якога вісела
амаль над морам.

З манаstryра пайшлі мы да Георгіеў-
скай крыніцы ля мора. Хаця вада ў кры-
ніцы крыху салёная, але манахі прымя-
няюць яе для лячэння хвароб. Папішы
гэтай вады і набраўшы яе ў бутэлкі,
пайшлі мы ў Даҳіарскі манаstry. Мес-
цамі дарожка праходзіла марскім бера-
гам. Калі б быў большы вецяр, хвалі не
далі б нам сухімі прыясці па гэтай сця-
жынцы. У Даҳіарскім манаstry завя-
лі нас у капліцу з іканай Божай Маці
„Скорапаслушніцы”. Напісаныя яна бы-
ла ў X стагоддзі на вонкавай сцяне мана-
стырскай сталовай. Выпадак, які зда-
рыўся з манахам Нілам, зрабіў ікону вя-
домай усюму Афону. Багародзіца пра-
сіла манаха, каб не хадзіў каля Яе іко-
ны і не капціў яе, але Ніл не паслухаў
просьбаў. Калі Божая Маці другі раз
звярнула манаху ту ю ж самую ўвагу, тады
страціў ён зрок. З гэтага часу мана-
хі павесілі каля іконы лампаду і пачалі
маліцца за паярпелага, зрабілі вакол
іконы капліцу. Манах Ніл, таксама ма-
ліўся да Багародзіцы, пакуль не адпуш-
чаны быў яму грэх і вернуты зрок. З гэ-
тых пор здараліся многія выпадкі азда-
раўлення людзей, якія маліліся перад
іканай „Скорапаслушніцы”.

У балгарскі Заграфаў манаstry ішлі
мы спачатку па сцяжынцы каля мора,
а пасля па добрай дарозе ўверх. Мана-
стыр знаходзіцца далёка ад мора і таму
многія грэчскія паломнікі не рашаюць-
ца наведваць яго. Балгарскія манахі
принялі нас вельмі сардечна і ўспіла. Па-
колкі некаторыя з нас прастылі, далі
нам гарачаю гарбату і па кілішку нам-

нога маннейшай, чым у грэчскіх мана-
стырах, гарэлкі. У пакоях было прыга-
жэй, чым у многіх грэчскіх манаstryах,
а туалеты былі нядаўна адрамантава-
ныя. Аднак, відаць было, што рамонт па-
трэбны ў царкве. Багаслужэнні адбыва-
ліся на царкоўнаславянскай мове з бал-
гарскім вымаўленнем і былі добразразу-
мельны для нас. Толькі тэксты Евангел-
ля і Паслання апосталаў чытаўся на
балгарскай мове, якая была незразумелай.
У размовах з намі манахі гаварылі
на рускай мове, якую ведалі даволі добра.
Пазнаёміліся мы з іераманахам Васі-
ліем, іерадыяканам Сцяпанам і паслуш-
нікам Алексіем, якія паказаліся нам асо-
бамі вельмі пакорлівымі.

Адчувалася, што балгарскім манахам
матэрыяльныя справы малаістотныя. Ві-
даць было, што больш увагі адводзяць
яны духоваму жыццю. З асаблівымі ма-
літвамі звяртаюцца да велікамучаніка
Георгія, якога дзве цудадзейныя іконы
і часціца астанкаў знаходзяцца ў сабор-
най царкве з яго названнем. На адной
з ікон велікамучаніка Георгія, якая не
была напісана чалавекам, а ўзнікла па
Божай волі, знаходзіцца засохлая част-
ка пальца. Уласнікам гэтага пальца быў
епіскап, які дакрануўся да іконы, каб пе-
раканацца ў яе незвычайнисці. У мана-
стыры знаходзяцца асабліва паважаныя
іконы Божай Маці, але манахі многа мо-
ляцца да 26 пакутнікаў, якім пасярэдзі-
не манаstryскай плошчы паставлены помнік.
Мучанікі гэтых 10 кастрычніка
1276 года жыццем былі спалены пры-
хільнікамі уніі з Заходнім царквою за
тое, што не хацелі падтрымаць уніяцкую
ідэю. Хаця да манаstryра даведзена элек-
трычнасць, ноччу яна выключаецца і ма-
нахі моляцца карыстаючыся газавымі
лямпамі. У пакоі, дзе мы начавалі, так-
сама выключылі электрычнасць і тады
прыишлося скарыстаць свечкі, якія ха-
целі мы завезіці дамоў.

Крыху адпачыўшы, пайшлі мы ў сер-
бскі Хіландарскі манаstry. Перад да-
рогай асцерагалі нас, што на вузеных
сцяжынках можам спаткаць ядавітых
вужоў. Трэба было ўважаць, бо не ўсе
выйшлі ў закрытым абутку. Паратун-
кам мелі быць малітвы і стуканне пал-
камі па камянях, каб адпалахць ядаві-
тых гадзюк. Вужы атакуюць толькі тады,
калі чалавек наступіць на іх.

(працяг будзе)

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Серафімы, а не херувімы

Адгалоскі

Не ведаю хто памыліўся — а. Слава-
мір Хвойка ці Аляксей Мароз, аўтар ар-
тыкула „Анёлы і дэманды” („Ніва” № 11
ад 17.03.2002 г.), пішучы: „Ёсць дзеяць-
чыноў (катэгорыяў) анёлаў, сярод якіх
херувімы знаходзяцца найбліжэй Бога”.
Мабыць, нехта з іх агаварыўся. У кож-
ным рэлігійным лексіконе ці ў слоўніку

Ля Бельскага сельскага клуба.

Піянерскае падарожжа

Чацвер, 26 ліпеня, гадзіна 11. Гара-
чае сонца грэе вельмі моцна. Група з пя-
ці веласіпдыстаў пераязджае ў Бела-
русь праз пагранічныя Палауцамі.

Што ж, мы ўжо ў Рэспубліцы Бе-
ларусь! — гаворыць з усмешкай Дара-
фей Фіёнік, арганізатар краязнаўчага
падарожжа рэдакцыі „Бельскага Го-
стінца”.

Ідэі і мэты

Як тлумачыць Дарафей Фіёнік, ідэя
сараганізаціі такога паходу ўзнікла
ўжо ў 1995 годзе. Тады мела гэтым за-
нінца Брацтва праваслаўнай моладзі.
Аднак замест падарожжа па Беларусі
атрымаўся рэйд па Беласточчыне.

Планы галоўнага рэдактара „БГ”
здзейсніліся толькі ў 2002 г.

Мэтай, несумненна піянерскай, па-
ездкі было наведанне ўсходняга Пад-
ляшша ды (калі хопіць сіл і часу) часткі
Палесся.

Гадзіна 20. Пасля некалькіх дзеся-
так кіламетраў даязджаєм да вёскі

Сцяпанкі Жабінкаўскага раёна. Менавіта ў Беларусь трапілі мы па запра-
шэнні мясцовага бацюшкі, айца Васі-
лія Паліцила.

Аўтастрадай на Палессе

Раніца наступнага дня. Баляць ногі,
хочацца спаць. Настрою не паляпшае
інфармацыя пра даўжыню сённяшняга
маршруту — 60 кіламетраў. Мэта —
Навасёлкі Кобрынскага раёна.

Пасля ўчараўняга дасведчання з ту-
тэйшымі гравейкамі, усе мы байміся беларускіх дарог. Аднак сустракае нас мі-
ляя неспадзеўка — большасць падарожжа
праводзім на шашы Брэст — Мінск.

Першы прыпынак, Чыжэўшчына! —
голосна крычыць спераду Дарафей.

У вёсцы знаходзім царкву. Свята-
Уладзімірскі мураваны храм, пабудаваны ў 1894 г., адрэзу кідаецца нам у очы.
Ён выглядае зусім як царква ў Белавежы. Розніца толькі колерам (ён увесе белы). Пасля даведаўся, што
цэрквы ў Белавежы ды Чыжэўшчыне

праектаваў гэты ж самы архітэктар.

З Чыжэўшчыны пада-
емся ў Кобрын — першы на нашым шляху большы горад. Тут наведаём ка-
федральны сабор у гонар Аляксандра Неўскага, пабудаваны ў 1864 г.

Пасля чакае нас 20 кіла-
метраў шашы і 6 гравейкі.
У канцы канцоў дабіраем-
ся да Навасёлак. Уесь час
бачым адно і тое ж: палі
і калгасы, калгасы і палі.

У Навасёлках, вёсцы,
вядома, з калгасам і пом-
нікам Леніну на галоўным
пляцы, начаём у бацькоў
айца Васілія.

Мы ў сябе!

Субота.

— Сёння едзем у Бельск,
— гаворыць пасля снедан-
ня Дарафей.

Не, не вяртаемся дадо-
му! Па дарозе ў Дзівін, які
з'яўляецца нашай мэтай,
фактычна трапляем у вё-
ску Бельск, якую насяляе каля 1000 жы-
хароў. У наваколлі Бельск называють
„вёскай баптыстаў” таму, што звыш
траціны насельніцтва складаюць члены
гэтага веравызнання.

Крызісны дзень

Увечары дабіраемся да Дзівіна —
у 18 кіламетрах ад Навасёлак і 9 ад ук-
раінскай мяжы. У мястэчку 2 царквы:
старэйшая — Параскевы Пятніцы
з 1740 г. ды малодшая — Прачысцен-
ская з пачатку XX ст.

У нашым падарожжы ўсё было б
нармальна, калі б не тое, што апошняя
4 кіламетры ішлі мы пешшу. Проста,
пасля трохдзённай барацьбы з беларус-
скімі гравейкамі веласіпед Ані зламаў-
ся. Усе ўзрэзанікі салідарна сышлі з ро-
вараму і супольна дайшлі да Дзівіна.

Начаём 4 кіламетры ад мястэчка над
возерам Любань, у доміку, які цудам
удалося нам заніць. У нядзелю, пасля
службы ў Пятніцкай царкве, абеду ды
адпачынку, вяртаемся ў Навасёлкі. Ад-
туль у панядзелак кіруемся ў зваротнае
падарожжа да Сцяпанкоў.

Сведкі тутэйшай гісторыі

Аўторак, 30 ліпеня, раніца. Хаця грэе
сонца і птушкі радасна співаюць, ніхто
з нас не радуецца. Перад хвілінай даеха-
лі мы ў Драмлеву, што каля Сцяпанкоў.

Пятніцкая царква ў Дзівіне.

Жыло тут калісьці амаль 200 лю-
дзей, — гаворыць Дарафей Фіёнік.

11 верасня 1942 г. нямецкае войска за-
супрацоўніцтва з партызанамі спаліла
вёску і расстраляла амаль усіх жыхароў.
Сёння аб гэтых здарэннях напамінае
помнік ды курган побач яго.

З Драмлева кіруемся ў іншую, такса-
ма важнае гісторычнае месца — Сяхне-
вічы, вёску, у якой выхаваўся Тадэуш
Касцюшка.

У Сяхневічах наведаём парк. Маг-
чыма, што ў ім гуляў малады Тадэуш.
Цікава, што калі Касцюшка вярнуўся
з Амерыкі, асвабодзіў ад паншчыны ўсе
свае вёскі.

Дома найлепш

Чацвер — дзень ад'езду. Пасля ўча-
раўняга візіту ў Хмялеўскім манасты-
ры, усе мы духоўна ўзмоцнены.

Ужо хочацца дадому, — гаворыць
раніцай Тамаш.

За тыдзень наведалі мы многа, мно-
га спазналі. Але хіба найважнейшае
тое, што адчулу мы нейкую сувязь з гэ-
тай зямллёй, людзьмі, якія сардэчна нас
прынялі.

А праз год паедзем крышку далей.
Можа ў Гомель...

Міхась Сцепанюк
Фота Тамаша Сулімы

Ці ў Гданьску гэтага няма?

Адгалоскі

Засмуціў мяне артыкул М. Купцэля
„Наракаць кожны можа, але...”, у якім
ён крэтыкуе рэдактара Я. Мірановіча
за тое, што піша праўду пра карупцыю
людзей эліты нашай улады, а браку
бяспекі, што людзі баяцца вечарам вы-
ходзіць з хаты, што ў дзень падлеткі на-
падаюць на старэйшых людзей і тэра-
рызуюць гарадскія кварталы, што ад-
вакаты амаральнія, а пракуроры ка-
румпаваны і, што апрача наракання ў яго
артыкулах, нічога нельга дачы-
тацца і што ён упісваецца ў адзін голас
з Леперам.

Я не ведаю, дзе жыве М. Купцэль, ка-
лі гэтага, што піша рэдактар Я. Міра-
новіч, не бачыць. Ці ў Гданьску ўсяго
гэтага няма? А калі ён ўсё гэта бачыць,
то чаму ён прапануе рэдактару ілгач-
ці не пісаць аб гэтым? Ці ён хоча ўвесці
цэнзуру, якая была калісь і замест таго,
каб пісаць праўду, хваліць уладу і яе
дзейнасць? Рэдактар Я. Мірановіч не
з'яўляецца пракурорам ці судовым след-
чым, каб абвінавачваць пайменна (як
пропануе М. Купцэль) і пісаць які палі-
тык карумпаваны і да якога чыноўніка
нельга падыходзіць з пустым канвертам.
Рэдактар павінен пісаць аб агульнай сі-
туацыі ў дзяржаве і ён гэта робіць. І пі-
ша праўду, ці гэта падабаецца М. Куп-
цэлю і іншым саюнікам улады, ці не.

Я люблю чытаць артыкулы Я. Міра-
новіча. Вельмі мне спадабаўся яго ар-
тыкул „Украінцы ў Беластоку”. Не ўсе

артыкулы ў „Ніве” мне падабаюцца.
Але, як гаворыць руская прыказка: „На
вкус и цвет товарища нет”. Важна, каб
артыкулы былі зразумелы і каб пісалі
праўду. А як напісаў Сцяпан Мруг
у „Ніве” № 30 у адгалосках, у „Ніве”
напісалі няпраўду. Ёсць артыкулы

у „Ніве”, якіх я зусім не разумею, што
аўтар хацеў у іх паказаць. Напрыклад,
на „Літаратурна-мастацкай старонцы”
артыкулы: „Сірэны” ці „Блакітны квад-
рат”. Хаця іншыя артыкулы тых аўтара-
рак добрыя. Даюцца там вершы, якіх
таксама ніхто не разумеет. А на канец ха-
цеў бы запытаць рэдакцыю: хто гаво-
рыць праўду? Д. Шатыловіч напісаў,

што немцы захапілі і Брэст, і Брэсцкую
крэпасць 17 верасня 1939 г., а нехта (рг)
напісаў, што савецкі даведнік падае,
што немцы ўзялі Брэст 15 верасня
1939 г. Я заглянуў у польскія гісторыч-
ныя кнігі і ў польскую энцыклапедыю
і там напісаны, што польскія салдаты
абаранялі Брэст да 17 верасня 1939 г. То
хто ілжэ: ці савецкі даведнік, ці поль-
ская энцыклапедыя?

Уладзімір Ляўчук, Беласток

Ад рэдакцыі: Горад Брэст немцы за-
нялі 15 верасня 1939 г., а Брэсцкую крэ-
пасць — 17 верасня. Калі Брэст і Брэс-
цкую крэпасць разглядаць сучэльнана, не
размяжуваючы горад ад гарнізона, тады
канчатковай датай захопу будзе 17

верасня 1939 г.

Мікалай нарадзіўся напрыканцы ня-
мецкай акупациі ў адной з вёсак Нар-
ваўскай гміны. Бацька ягона паходзіў
з багатай сям'і, мелі шмат зямлі. Калі
у 1944 годзе прыйшло вызваленне
ўсходній Польшчы Мікалай бацька
купіў участак зямлі на ўскрайніне тадыши-
нага Беластока і там напрыканцы пя-
цідзесятых гадоў стаў будавацца. Ми-
калай дапамагаў бацьку ў пабудове до-
ма і ўесь час працаў на бацькавай
гаспадарцы. Выконваў ўсялякія гаспа-
дарскія работы. У 1964 годзе прызвалі
Мікалая ў войска. Маці моцна смутка-
вала, бо быў іхнім адзіным сынам,
а трэба было абраўляць гаспадарку ды
канчаць пабудову хаты ў Беластоку.
Мікалай шчасліва адслужыў у армії
і вярнуўся, толькі не ў родную вёску,
а ў Беласток. Уладкаваў быў на пра-
цу ў Мясным камбінаце і тут жа праца-
ваў уесь час. Бацькі пасяліліся ў новую
хату і там Мікалай іх дагадаваў. Сваю
гаспадарку яны перадалі дзяржаве без
анікага граша.

Калі Мікалай пачаў старацца, каб
адысці на заслужаную пенсію, прыехаў
у родную вёску пашукаць сведкаў, якія
пацвердзілі б, што ён працаў на гас-
падарцы. Цераспалосіца ягонага баць-
кі была па-суседску з нашай гаспадар-
кай і ў ёсць бачыў, як Мікалай працаў.
І давялося мне быць сведкам. Паехалі
мы ў Управу гміны, запоўнілі адпавед-
ныя паперы, працаўнік пацвердзіў на-
шы подпісы і здаеца ўсё было добра.
Напрыканцы лістапада 2001 года атры-
маў я павестку з Акурговага суда пра-
цы ў Беластоку з'явіцца 11 снежня
2001 г. у суд супраць страховачнай фір-
мы ЗУС, якая адмаўляеца даўчыць
Мікалую гады працы на гаспадарцы ад
16 года жыцця да часу паклікання яго
у армію. Мне здаеца, што ў ЗУСе вя-
лікая бюрократыя, адным далічаюць
працу на гаспадарцы, другім — адмаў-
ляюць. Калі паліквідуюць такую бю-
рократыю, каб яна больш не затручва-
ла жыцця мірнаму чалавеку?

Мікалай Лук'янюк

У мужчын элімінацыя алкаголю з арганізма працягваецца каля 10-12, а ў жанчын 8-10 грам у гадзіну.
У жанчын галава слабейшая, кажуць. Ці таму хутчэй трапляюць яны ў алкагольную хваробу?
Эліта любіць шампанськае, джын, каньяк і віскі.

П'ем С₂Н₅ОН

Калі ты п'еш 10-12 дзён этанол па 150 грам у дзень, можа атлушчыца твая пячонка, пасля будзе мяць ейнае запаленне, і цыроз (marskość) гатовы.

Смяротнае атручанне этанолам — пры канцэнтрацыі 5 проміляў.

Славяцца славяне ахвотай да гуляй ѹ быццам бы „моцнымі галовамі”. Гарэлку ведае род чалавечы ад неаліта. Штогод выпіваеца ў свеце каля 270 мільёнаў літраў гэтага напою, які даводзіць галаву да шумка. Ці прыемнага? Ці смачны гэты напой? Горкі! Дзеци гэтага не разумеюць.

Фірма *Claritas Polska* навукова ды стацыйчна, бо як жа іначай, распытала ў 1,2 млн хатах пра адносіны да гэтых напояў. Хто п'е, што п'е, значыць, якое ўпадабанне ў наскага люду. Амаль 70 прац. палякаў купляе гарэлку, кожны чацвёрты больш чым пяць раз у год. Наймацнейшыя напоі аблюбавалі перш людзі стацыйчыя, малаадукаваныя, якія шмат не зарабляюць. Асабліва нямала зарабляе польскі спіртавы манаполь у цэнтральнай Польшчы, у Малапольшчы і ў Сілезіі. Мы, на Падляшшы, таксама не адстаем. Мужчыны часцей чым жанчыны — на 20 прац. — купляюць гарэлку больш чым 12 раз у год. Жанчыны больш любяць

слабейшы алкаголь, напрыклад, шампанськае. Сярод тых, што купляюць шампанськае, большасць людзей з вышэйшай адукцыяй.

Кардыёлагі кажуць, што чырвонае віно перамагае ў нашым арганізме шкодныя рэчывы — м.інш. той горшы халестэрин, памагае ў сардечных хваробах. Ці таму папулярнасць віна ўзрастает? З продажу віна 33 прац. ідзе ў дзяржаўны бюджет! Шмат аматараў віна прафыгуе ва ўсходніх частках краіны, у цэнтральнай Польшчы і ў ваколіцы Кракава. Віно, пра якое адказвалі аптываныя (шмат п'ючых яго ў гарадах), асацыявалася ім не так з эксклюзіўнымі маркамі вінамі, а перш за ўсё са славутымі пладовыми вінцамі. А такое любяць у нас тут на Падляшшы (асабліва на Беласточчыне) і ў Мазовіі.

Ці аматар алкаголю напалахеца стацыйчыкамі і лікамі? Гэта як любоў — нічога не зробіш!.. А ад таго неаліта, калі спрабаваў наш прашчур ферментаваных сапсанавых пладоў і трошкі ачмурэў, ўсё ж, ці не развіваеца чалавецтва? Ды прафыда, калі проміляў шмат, дык ракам ідзе, не з прагрэсам.

Лукаш ПРАВАСУД

Як ты думаеш, Астроне, ці чакае мяне нешта кепскае, ці мо наадварот, будзе канец майклопатам?..

ВІКТАР

Віктар! Несумненна, ёсць у цябе нейкія праблемы. Аб гэтым яскрава сведчыць твой камень, што ляцец у напрамку твойго дома. Камень заўсёды прадвяшчае нейкую цяжкасці і перашкоды.

Твой камень гарэў, січэў, дыміў. Мяркую, што былі ў цябе нейкія мары, але на дарозе да іх здзяйснення паявіцца нейкія праблемы. Твае мары, такім чынам, могуць аказацца дарэмнымі, амаль недасягальными.

Але тут на ратунак табе паяўляеца вада. Вада ў сне можа мяць рознае значэнне. Калі вада чыстая і празрыстая — чалавека чакае поспех і дабрабыт. Калі вада бывае мутная, брудная і цёмная, можа напаткаць яго нейкая крыўда ці будуць нейкія плёткі, смутак, непаладкі ў спраўах. Вада ў тваім сне мае як бы ачышчальнае значэнне. Яна прыйшла табе адусюль на ратунак, каб заліць твой камень, што стаў перашкодай у тваім жыцці. Дык мо і не дзіва, што ў тваю душу ўліўся спакой.

АСТРОН

Вер — не вер

Астроне, мне прынісіўся страшны сон. Вось быццам знаходжуся я на вёсцы. Быццам мы там жывем. Цішыня, спакой. Раптам бачу, што ад трэцяга ад нас дома ляціць у нашым напрамку ні то камень, ні то адбіты кавалак скалы. Фактычна ён не ляціць, а як бы коціца па зямлі, паварочвае да нашага дома і далей укачваецца да нас на панадворак.

Спачатку мне здалося, што гэты камень гарыць: было польсам, хаця ніякіх. Пасля гляджу, што польсам ўжо няма, а толькі нешта січыць, дыміць. Я падумаў, што нехта накіраваў да нас кавалак скалы з дынамітам. Вось-вось, здалося мне, ён выбухне, разарвецца каля мяне.

І ў той момент я ўбачыў, як гэты камень пачала заліваць вада. Не ведаю, адкуль яна ўзялася. Спачатку яе было ўсяго столькі, каб заліць гэты камень. Але вады ўсё прыбывала. Яна пачынае ліцца адусюль: цячэ па раўчугах, па лузе, усюды, каб заліць твой камень. Вада была чыстая. І ў маю душу ўліўся спакой.

АСТРОН

З майго панадворка

У ліпені захацелася мне пабываць у трох месцах, каб што-небудзь пабачыць. Слярша паехаў я на ягады, сабе назібраць. Захацелася таксама паглядзець на Семяноўскую вадасховішчу. Адбываліся там байдарачныя спаборніцтвы і гэта мне спадабалася.

Захацеў я яшчэ пабачыць „Басовішчу”. Ну, гэта не для мяне: піск, рык, крык. Ці гэта можна называць культурным, у спакоі праведзеным часам? Глядзець на выкананіцаў, як яны скачуць, быццам іх трас-

ца трасла; і за гэта яшчэ дастаюць яны ўзнагароды...

Некалькі гадоў таму быў я ў Гродні. Ёсць там лес, які гродзенцы называюць Пышкі. У tym лесе адбываюцца гульні, танцы, спевы. Толькі там няма такіх спевакоў, як на „Басовішчы”. Там бярэ верх полька, вальс, танга, кракавік і іншыя танцы, бо там танцуе пенсионеры, якім ужо за пяцьдзесят гадоў. Чаму цяперашняя моладзь не возьме такога ў свой рэпертуар?

Дзядзька ЗАХАР

Niva ТЫДНЕВІК
БЕЛАРУСАЙ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднівіка „Niva”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Бялосток 2,
ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 10xx 85) 743 50 22.

Internet: http://republika.pl/niva_bielastok/
E-mail: niva_bielastok@poczta.onet.pl
альбо: niva_bielastok@skrzynka.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury.

Галоўны рэдактар: Віталі Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Максімюк.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярубская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шаффан.

Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthodruk”, ul. Składowa 9, Białystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstu nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata: 1. Termin wpłaty na prenumeratę na IV kwartał 2002 r. upływa 5 września 2002 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

Каго ўшаноўвае помнік?

Перад будынкам Павятовай камендатуры паліцыі ў Гайнавыці стаіць высоці абеліск з вялікім надпісам „CZEŚĆ ICH RAMIĘCΙ”. Вакол помніка чысціня і парадак, стаіць букеты кветак. Аднак на абеліску няма франтальнай табліцы, а пра тое, што такая камень была, сведчыць дзіры ад шрубаў. Па абедвух баках помніка ёсць табліцы, але толькі са службовымі званнямі і прозвішчамі. Нідзе няма згадкі, што справа ва ўшанаванні „абаронцаў народнай улады”. 2 ліпеня г.г. я правёў гутарку з прэс-сакратаром Павятовай камендатуры паліцыі ў Гайнавыці надкамісарам Міраславам Аўгустынкам.

— Чаму на помніку няма франтальнай табліцы, хто яе зняў і з чыгі загаду, дзе яна цяпер?

— Табліца была знята пры папярэднім кіраўніцтве камендатуры ў 1990-х гадах. Якія былі прычыны яе зняція — не ведаю; пра гэта магло бы выказацца папярэднім кіраўніцтвам. Я тады яшчэ не працаўваі ў цяжка мне нешта сказаць.

— А дзе тая табліца?

— Мне цяжка на гэта адказаць.

— Бакавыя табліцы на помніку астайліся. Кім былі героя і чым заслужыліся? Но ясныя яны міліцыянеры...

— Калі гэта міліцыянеры, тады яны выконвалі сваю працу.

— А ці былі нейкія заходы з боку паліцыі, каб давесці помнік да прыстайнага віду, бо хады ён забданы, але ананімны і дрэнна, калі невядома, у чым тут справа?

— (Маўчанне)

— Хто ў Гайнавыці супраць прыстайнага афармлення гэтага помніка?

— Цяжка мне адназначна выказацца. Не думаю, што нейкія ўлады супраць. Можа ў гушчы розных спраў гэтага не заўважылі. Але напэўна гэту справу трэба неяк вырашыць, бо ж тыя людзі напэўна загінулі на службе, выконваючы сваю працу. Мяркую, што ў будучыні гэта праблема будзе вырашана.

— У падобных абставінах і помнік не

Помнік перад гайнавыцкай камендатурай паліцыі.

рад бельскай камендатурай. А калі б гайнавыцкая камендатура разам з бельскай вынеслі гэту справу вышэйшаму начальнству?

— Магчыма, што гэта справа павінна быць разгледжана Сеймікам, бо гэта можа кранаць і іншыя гарады Падляшскага ваяводства.

— Но, як бачым, помнік у Гайнавыці паважаюць, але прыстайнага вырашэння ніадкуль не відаць...

— Цяжка мне выказацца і з-за месца знаходжання помніка. Помнік стаіць перед камендатурай паліцыі, але хто цяпер ім загадвае вырашыць юрыдычныя нормы.

— Можа трэба змяніць надпіс на табліцы?

— Папросту трэба зрабіць такі надпіс, які б ніякім палітычным сілам не пе-рашкаджаў. Ен ушаноўваў бы тых людзей, якія загінулі.

Міхал Мінцэвіч
Фота аўтара

Грошы ў балоце

У наш час наракаюць, што камунікі не ўмелі гаспадарыць, адно грамадскі грош марнавалі. Так было. Пакажу прыклад. У 1989 годзе здавалася ў карыстанне чаромхайская чыгуначная станцыя. Колькі тады мільёнаў злотых укінулі ў балота чыгуначныя начальнікі. Купляліся новыя рэчы для абсталівання кантораў, а стаўры, у вельмі добрым стане, нішчыліся сякерай і прадаваліся працаўнікам на апал за бясцэнак. Калі я звяртаў увагу, што гэтага нельга рабіць, а лепш было бы перадаць іншым установам (гміна выступіла за заявай перадаць мэблі ў карыстанне вясковымі святынямі), адказаць адмоўна.

Начальнікі пажадалі пастаўіць на будынку пачакальні электронны гадзіннік за тры мільёны злотых. Другое столькі каштавала яго пастаўка. Рабіла гэта фірма з Гданьска (trys acobys). А гадзіннік хадзіў усяго два-тры месяцы. Зараз стаіць, як памятка мінулага. Такіх прыкладаў можна прыводзіць сотні, тысячы.

на terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na IV kwartał 2002 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 115,00; pocztą lotniczą Europa — 127,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 153,00. Wpłaty przyjmuję „RUCH” S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 12401053-40060347-2700-401112-005.

Н!Ука

<http://www.anekdotow.net/>

Зона

Слова зона належыць да групы звышадкрытых, „крапкіх” словаў, якія сярод іншых вылучаюцца сваёй аголенасцю і таму звычайна разбураюць эстэтыку беларускага верша і прозы. Падобна як ненараматыўная лексыка. Гэта звязана з агульным спэцыфічным стаўленнем да эротыкі, як да нечага непрыстойнага, распуснага і заганнага. Узбуджэнне эрагенных зонаў у краіне, дзе „сэксу няма”, магло съведчыць толькі пра адно — пра вашу глыбока схаваную шпіёнскую сутнасць. Румянец сораму афарбоўваў шокі...

Звышэмактычная зона прыйшла ў беларускую мову з расейскай, вытесніўшы свае слова — кола, прасцяг, абшар, пас або пояс, якія не вытыркаюцца з агульнага эмацыйнага поля мовы.

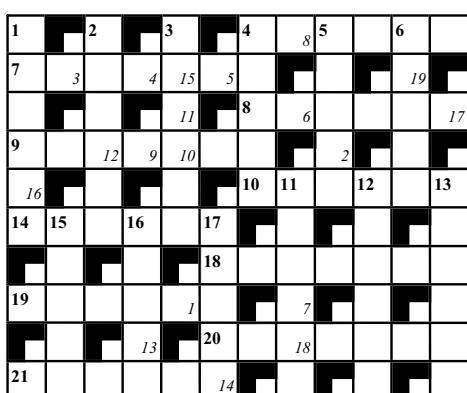
Зона, якая асацыюецца з турмой, Чарнобыльскай катастрофай і ваенны-

мі канфліктамі, за савецкім часам, як і многае тады, набывала адваротную эмацыйную афарбоўку. У паспяховага кіраўніка ўсе справы знаходзіліся „ў зоне асаблівай увагі”, сацыялістычнае спаборніцтва мела занальну структуру, гарадзкія паркі на турыстычных схемах называліся „зонамі адпачынку”, а возера Нарач — „курортнай зонай”. Зэкі адкідаліся з зоны, на якой адбываўся тэрмін, і траплялі ў зону асаблівой увагі. Адрознівалі зоны паводле прыназоўнікаў: у зоне і на зоне.

Няма сумневу, што з пашырэннем беларускай мовы, дакладней кажучы — эмацыйна неафарбаванай лексыкі, якога беларуская мова разам з мовамі развітых эўрапейскіх краін выразна адрозніваецца ад расейскай, і што, у сваю чаргу, съведчыць пра дэмакратычны ўнутраны патэнцыял народу, слова зона застанеца ў нашым лексыконе адно гісторычным знакам катасрофы і акупацыі.

Сяргей ДУБАВЕЦ
(паводле часопіса „АРЧЕ”, 7/2000)

Крыжаванка

Гарызантальна: 4. спецыяльны прыбор, 7. адбітак святла, водбліск, 8. трапічны плод з залацістай сакавітай мякацю, 9. порт на заходзе Ірландыі, 10. прыемны пах, 14. князь абадрытаў, які ў 1147 годзе разбіў нямецкіх і дацкіх рыцараў, 18. малая пералетаваная жывёліна, 19. усходні струнны шчыпковы музичны інструмент грушападобнай формы, 20. Жазэ, бразільскі пісменнік і палітык (1829-77), 21. эстрадны танец з высокім падкіданнем ног.

Вертыкальна: 1. канадскі паўвостраў на выспе Нью-Фаундленд або райская выспа з кельцкіх легенд, дзе пахаваны кароль рыцараў Круглага стала Артур, 2. фатографія, 3. гучная спрэчка, 4. ра-

шучы наступ, 5. тава пасля першага пакосу, 6. бразільскі штат пры мяжы з Гвіянай, 11. сукупнасць няроўнасцей зямной паверхні, 12. ручная земляробчая прылада для акучвання бульбы, 13. японскі архіпелаг між Усходні-Кітайскім морам і Ціхім акіяном, 15. выспа Адысэя, 16. нямецкі парт між Вісмарам і Кілем, 17. старожытная прылада для разбівання крапасных сцен.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільнія рашэнні, будуть разыграны кніжныя ўзнагароды.

Падказка труднейшых слоў: *Авалон, водсвет.*

Адказ на крыжаванку з 29 нумара

Гарызантальна: матор, батарэйка, чалма, аймак, ГАІ, прадуха, брыгада, два, пузырь, лодар, Раджастан, апора.

Вертыкальна: старэча, Матра, рэйка, бульдозер, армагедон, чэррап, Кадар, гад, іба, вадапой, раджа, Літва.

Рашэнне: Свой дом даражай за чужы харом.

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Мікалаю Сазановічу** з Навін-Вялікіх і Надзеі Сцяпанавай з Віцебска.

Жахі па пахі

Мая Агата як шалёна сёлета ездзіла па чорныя ягады. Уморыща да ўпаду, ледзь вернецца, з вядром чарніц, сама сініярова ды сініяльца. Як такую і ў аўтобус упускаюць? — страх пасажырам глянуць! Быццам ягадны вампір! І ўся чухаецца па дарозе — ці дзе клешч не ўпіўся. Дапаўзе дахаты — адразу апранахі скідае: шукай, Вандал, таго кляшча! Не дай Бог, заразнога. Паўлоўліва ўсіх, выывінчваю — нач не спіць, качаецца, чакае, ці не будзе прыкмет запалення мазгоў ці барэліёзу. А ранічкай зноў прэ па тыя ягады. Ужо не магу на іх глядзець — не пераясі пірагоў ды варэнікаў, джэмаў, не перап’еш сокаў... У склепе стаяць слоікі з пазалеташнімі яшчэ Агацінімі вырабамі. Хоць ты ідзі і бедным аддавай! Вядома, ем усё тое, не шкадуючи — ад чарніц у мяне добрыя вочы і страўнік, але, сапраўды, маю ягад а вось пагэтуль! А кляшчоў — яшчэ вышэй. Хоць пошуку згаданых злонікаў па жончыным целе могуць быць паляваннем адмысловым і павучальным ды могуць давесці да надта ж цікавых знаходак, нават калі ведаеш дакладна кожны міліметр яго.

Усё ж, не ўпільнаваў. Учапіўся, паскуда (кляшчык гэты) маёй Агаце пад каленка. І не знайшоў я там яго, хоць, не скажу, паленетраваў я ўсю Агату ў той позні вечар пільна і заўзята. Раніцай звочыў я яго, гада, і спляжыў — вывалик з галоўкай, як трэба, нацёр жончыны лыткі спіртам. А мая здзейсненая мара ўскочыла ў спартыўныя штаны на гумцы знізу, каб у калашыны клешч не залез, блузку з доўгім рукавом, на галаву — хустачка, і зноў у ягаднае паляванне падалася недзе аж за Гарадок.

Гэта быў апошні раз у гэтым годзе, калі Агатка вярнулася з ягадамі. Пагінулі ўсе ў сушу. І перастала прасіца ў мяне, каб пашукаў на ёй кляшча. Не

скажу, каб мне гэта спадабалася. Прывык, ведаецце, я да гэтых пошукаў...

Праз два тыдні паказала мне мая Агата свае падкалекі. А наўкола таго месца, дзе ўпіўся быў клешч — чырвоны круг.

— Агата, хутчэй да доктара! Заразны, здаецца, клешч той быў!

Паехала Агата да лекара па вуліцы Бялуўны, праз паўгадзіны вярнулася.

— На скорай кажуць, што ў нядзелью толькі кляшча экстранна выцягваюць. Загадалі ехаць на Батанічную. А што мне там! Не паеду!

— Едзь, баба дурная, бо страчу жонку, а чытачы герайню!

Не паехала Агата ў той дзень. Праз два тыдні падалася ў інфекцыйны шпіталь.

— Калі клешч у паніну лытку ўчапіўся? — пазяхнуў лекар.

— А во толькі што, — спaloхалася Агата.

— Дык прыходзьце праз два тыдні, праверым вашу кроў.

Тут ужо Агата злякалася. Чакаць два тыдні, калі вірус, можа, цябе жарэ ды намножжаеца?! І спаць не спіць Агата, і есці не есць, адно канчыну чакае. А на ягады і глянуць байца. У джэме таксама. На чорныя, як той чорны гумар.

— Чаго смяешся?! — узлавалася Агата і дадала за класікам: — З сябе ты смяешся!

Ведаецце, я ўжо сам бы не ведаю, калі смяяцца. Скажаш што — Махнаты шукае між радкамі. Тлумачыць па-свойму, з жарам, вартым сусветнай справы. Яшчэ каб надрукавалі яго на апошнія страницы!.. Кажа, бляшкамі хачу пазначыць людзей, бо так ім, па-вандальску, і трэба. За прафесіяналізацыю, брацця, у жартах таксама! На чорны гумар трэба папера. А кляшчамі хай займаюцца, як ім там... кляшчайчычыя.

Вандал Арлянскі

„Даўціпы” Андрэя Гаўрылюка

Жонка з мужам адзначаюць трыццаць пятую гадавіну шлюбу і, запар, падвойнае шасцідзесяцігоддзе. Неспадзява на з’яўляеца чарадзейка і аб’яўляе:

— За тое, што вы выгрымалі з сабою 35 гадоў, задаволю вас па адным пажаданні.

— Я хацела б здзейсніць падарожжа вакол свету, — першай выказваеца яна.

Чарадзейка махнула чарадзейскай палачкай і ў руках юбіляркі з’явіўся білет на кругасветнае падарожжа.

— А я хачу мець жонку на трыццаць гадоў малодшую за мяне, — выказаўся ён.

Чарадзейка махнула палачкай і ўчынила яго дзеяноностагадовым.

* * *

— Каханая, — звяртаеца муж да жонкі, — дазволь мне ісці на рыбалку, а задаволю тры твае пажаданні.

* * *

— Пан доктар, штоноч лунаціку. Як ад гэтага вылечыцца?

— Раскіньце кнопкі вакол ложка.

* * *

На маскарад Янка прыйшоў накрыты белым прасцірадлам.

— У каго перапррануўся? — пытаюць яго субяседнікі. — У духа?

— Не: у непасцелены ложак!

* * *

У старым замку начуе турыст. Апоўнечы сустракае на калідоры духа.

— У-у-у! — вые дух. — Хаджу па гэтым замку ўжо трыста гадоў!..

— Выдатна! У такім выпадку скажы мне, дзе тут туалет?

* * *

Дваіх сяброў ловяць рыбак. Адзін выцягае вялікага ласося, аглядае яго, знімае з кручка і выкідае назад у ваду.

— Ці ты здурэў? — здзіўляеца другі. — Чаму так зрабіў?

— Пры маіх мізэрных заробках не могу дазволіць сабе такай раскошы.

* * *

— Чаму больш людзей пацешных чым сур’ённых?

— Відавочна таму, што лягчэй прыкідвацца сур’ённым.

* * *

У цемры сустракаюцца два п’яніцы:

— Будзьце добры сказаць мне, ці цяпер вечар ці раніца.

— Не ведаю; я нетутэйшы.

* * *

Рассеяны вучоны прыйшоў у цырульню ды садзіца ў крэсла:

— Будзьце ветлівы падстрыгчы мяне.

— А вы будзьце мілы скінуць капялош.

— Ах, выбачайце! Я не ведаў, што тут прысутнічаюць дамы.

* * *

Бацька павучае сына:

— Шлюбны абрац, вясельны марш, шампанскіе — гэта ўсё малаістотнае. У сапраўднасці шлюб з’яўляеца такой падзеяй, пасля якой мужчына перастае купляць кветкі, а пачынае купляць гародніну, рабіць парадкі, рамонты і г.д.

